

**DEN EUROPEISKE PAKT OM
REGIONS- ELLER MINORITETSSPRÅK**

NIENDE PERIODISKE RAPPORT

NORGE

Kommunal- og distriktsdepartementet

2025

Forord

Europarådets ministerråd vedtok den europeiske pakt om regions- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkpakten) i 1992. Norge ratifiserte minoritetsspråkpakten i 1993, og den trådte i kraft i 1998. Dette er Norges niende periodiske rapport om gjennomføringen av minoritetsspråkpakten.

I Norge har Kultur- og likestillingsdepartementet et overordnet ansvar for en helhetlig språkpolitikk og dermed også et overordnet ansvar for urfolks- og minoritetsspråk. Forvaltningsansvaret for minoritetsspråkpakten er imidlertid organisert som en del av ansvarsområdet for urfolk og nasjonale minoriteter og dermed under Kommunal- og distriktsdepartementet. Det er dermed sistnevnte departement som har hovedansvaret for gjennomføringen av minoritetsspråkpakten. Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidet den niende periodiske rapporten i samarbeid med andre berørte departementer.

I rapporten rapporteres det språk for språk. Rapporteringen på det enkelte språk følger oppsettet i minoritetsspråkpakten, artikkel for artikkel. Anbefalingene fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen er besvart under det aktuelle språk anbefalingen gjelder. I rapporten er det lagt opp til at informasjon gitt i tidligere rapporteringer i minst mulig grad skal gjentas. Hovedfokuset i rapporten er lovendringer, politikkutvikling og tiltak som er iverksatt siden forrige rapportering.

Det er et grunnleggende prinsipp i arbeidet med minoritetsspråkpakten å inkludere de nasjonale minoritetene i arbeidet med saker som berører dem. De nasjonale minoritetenes organisasjoner, samiske organisasjoner og Sametinget ble informert om rapporteringen tidlig i prosessen. Organisasjonene og Sametinget ble samtidig orientert om muligheten til å sende "skyggerapporter" direkte til Europarådet. Kommunal- og distriktsdepartementet har tilbudt bistand med oversettelse av skyggerapporter.

Øvrige dokumenter knyttet til alle Norges periodiske rapporteringer om minoritetsspråkpakten ligger på Kommunal- og distriktsdepartementets nettsider:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/nasjonale-minoriteter/midtpalte/minoritetssprakpakta/id86936/>

For ytterligere informasjon om arbeidet med oppfølging og rapportering på minoritetsspråkpakten, vennligst ta kontakt med:

Kommunal- og distriktsdepartementet
Avdeling for urfolk og nasjonale minoriteter
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Tel.: (+ 47) 22 24 71 75
E-post: postmottak@kdd.dep.no

Innledende del

Regions- eller minoritetsspråk i Norge

Minoritetsspråkpakten gjelder for disse minoritetsspråkene i Norge:

- nordsamisk (del II og III)
- lulesamisk (del II og III)
- sørsamisk (del II og III)
- kvensk (del II)
- romanes (del II, som ikke-territorielt språk, jf. art. 7.5)
- romani (del II, som ikke-territorielt språk, jf. art. 7.5)

Etter den åttende rapporteringen har norske myndigheter utvidet anvendelsesområdet for del III i minoritetsspråkpakten til å omfatte lulesamisk og sørsamisk, i tillegg til nordsamisk. Den niende rapporteringen blir første gang det rapporteres på disse språkene under del III.

Artikkel 6 (gjelder for alle språk)

Informasjon

Tiltak for å informere om rettigheter og plikter etter minoritetsspråkpakten

Europarådets merknader og anbefalinger etter forrige rapporteringssyklus har blitt formidlet gjennom følgende kanaler:

- Publisering av dokumentene på engelsk og norsk på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no).¹
- På nasjonalt nivå blir politikk, tiltak og midler over statsbudsjettet vedrørende minoritetsspråkene kort referert til i regjeringens budsjettforslag.
- Follow-up event
- Kontaktforum for nasjonale myndigheter og sentrale myndigheter
- Mange av tiltakene som nevnes i denne rapporten, blir gjennomført på regionalt og lokalt nivå. Det vises til redegjørelsen for de enkelte tiltakene.

Som en del av etterarbeidet og oppfølging av anbefalingene fra forrige rapporteringsrunde arrangerte Kommunal- og distriktsdepartementet i samarbeid med Europarådet et heldagsmøte torsdag 24. november 2022. Møtet gjaldt for oppfølging av både minoritetsspråkpakten og rammekonvensjonen. Medlemmer fra ekspertkomiteen og den rådgivende komité, sekretariatet til rammekonvensjonen og minoritetsspråkpakten, representanter fra Sametinget og nasjonale minoriteters organisasjoner samt de relevante departementene, var invitert.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har utviklet et e-læringsprogram om samer og nasjonale minoriteter. Informasjon om kurset er sendt til statlige etater og departementer,

¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/nasjonale-minoriteter/midtpalte/rapporteringer-pa-rammekonvensjonen/id458136/>

kommuner og fylkeskommuner og via kommunesektorens organisasjon (KS) på møter med statsforvaltere.

Språkspesifikk del

Nordsamisk

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Vi gjør oppmerksom på at flere av tiltakene som det rapporteres på under artikkel 7 for nordsamisk også gjelder en eller flere av de andre språkene omfattet av minoritetsspråkpakten. Når det er mest hensiktsmessig, blir tiltakene omtalt samlet her. For å unngå gjentakelse er det kryssreferert fra omtalen av andre språk lenger nede til denne delen av rapporten. Det betyr nødvendigvis ikke at språkene nyter samme vern.

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i)

7.1.a:

Bevilgninger til museer

Kunnskapsdepartementet gir midler til UiT Norges arktiske universitetsmuseum, som del av rammebevilgningen til Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Museet er Nord-Norges eldste vitenskapelige institusjon og både forsker på og har alltid flere utstillinger om samisk historie og samiske forhold.

Vi viser til omtale av våre andre museer ved forrige rapportering.

I 2023 vedtok Stortinget en boklov. Lovens formål er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i litteraturen som utgis i Norge, og å sikre at alle i landet har god tilgang til denne litteraturen. Loven skal også bidra til å styrke skriftkulturen for bokmål, nynorsk, de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes. Loven gjelder for omsetning av bøker som utgis på bokmål, nynorsk, samiske språk eller de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og som utgis av norske utgivere for salg gjennom norske forhandlere.

Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt - Norsk kulturfond

For å fremme utvikling av litteratur på samiske språk og distribusjonen av denne litteraturen til et større publikum fikk Kulturrådet 2 mill. NOK over statsbudsjettet i 2019 øremerket inkludering av

samisk litteratur i tilskuddsordningene for litteratur. Midlene ble fordelt på *Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt og Innkjøpsordningene* (se under).

Markedet for litteratur i norsk språkdrakt er større enn for litteratur på samisk og på nasjonale minoritetsspråk. Kulturrådet innførte derfor støtte til oversettelse av samiske bøker til bokmål og nynorsk, og fra 2023 tilsvarende støtte til oversettelse fra de nasjonale minoritetsspråkene. Litteraturen får et større publikum, og muligheten til å utvikle litterære prosjekter på samisk og de nasjonale minoritetsspråkene styrkes.

Innkjøpsordningene – Kulturrådet

Under innkjøpsordningene for litteratur kjøper Kulturrådet inn nye boktitler på norsk og nynorsk for å sende dem videre til norske folke- og skolebibliotek og til enkelte undervisningssteder og bibliotek i utlandet. Disse bøkene kommer i tillegg til titlene bibliotekene selv kjøper inn over egne budsjett. Fra 2019 har titler oversatt fra samisk kunne meldes på innkjøpsordningene. Fra 2023 gjelder dette også titler oversatt fra de nasjonale minoritetsspråkene.

Bevaringsplan for samiske privatarkiv.

Samisk arkiv i Kautokeino - en avdeling under det statlige Arkivverket - lanserte i 2024 *Bevaringsplan for samiske privatarkiv*. Samisk arkiv har identifisert over 450 samiske arkiver, spredt mellom ulike institusjoner og private aktører. Disse arkivene utgjør et omfattende materiale. De dekker 29 samfunnsområder og inneholder analoge, digitale, audiovisuelle og muntlige arkiver. Gjennom bevaringsplanen vil Samisk arkiv bl.a. dokumentere, digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene som vil være essensielle for vitalisering av språk, utvikling av læremidler og for forskning.

Det samiske nasjonalteateret Beaivváš i Kautokeino – nytt samlokalisert bygg

I 2024 åpnet et nybygg for det samiske nasjonalteatret Beaivváš i Kautokeino. Beaivváš er nå samlokalisert med Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Det nye teater- og skolebygget, som har fått navnet Čoarvemáttá, åpnet for publikum og elever i august 2024. Skolen tilbyr både allmennfag og yrkesfag, inkludert de samiske fagene duodji og reindrift.

Beaivváš er et viktig tiltak for å styrke samisk identitet, språk og kultur, og for å bevare og utvikle samisk forteller- og scenekunst. Beaivváš er et turnéteater som tilstreber å benytte alle de samiske språkene som scenespråk. Samlokaliseringen er et viktig tiltak for å styrke samisk språk og kultur, særlig blant unge mennesker i Kautokeino.

RiddoDuottarMuseat i Karasjok – Planlegging av nybygg

Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt Statsbygg i oppdrag å planlegge et nybygg for det samiske museet RiddoDuottarMuseat i Karasjok. Prosjektet er nå inne i forprosjektfasen, og omfatter bl.a. utstillingsarealer for den samiske kunstsamlingen, samt arealer for å kunne ta imot gjenstander som skal tilbakeføres til nordsamisk område i Bååstede-prosjektet. RiddoDuottarMuseat er et viktig tiltak for forskning og formidling av samisk kunst og duodji og nordsamisk kultur, språk, historie, identitet og kulturarv.

7.1.b:

Endringer i fylkesstruktur

I perioden 2014-2020 gjennomførte den forrige regjeringen en kommune- og regionreform som reduserte antallet kommuner og fylker. Regjeringen la høsten 2021 til rette for at disse

fylkeskommunene og kommunene kunne søke om å deles. Regjeringen mottok blant annet søknad fra Troms og Finnmark fylkeskommune.

Stortinget vedtok delingen sommeren 2022, og den trådte i kraft 1. januar 2024. Grensene til de nye fylkene tilsvarer grensene slik de var før sammenslåingene. Delingen innebar ikke endring fylkeskommunenes oppgaver eller virkemidler.

Før sammenslåingen hadde Troms fylke og Finnmark fylke parallellnavn på nordsamisk, og dette ble videreført for det sammenslåtte fylket. Fylkene hadde ikke offisielle kvenske navn fra tidligere, og på bakgrunn av tilrådning fra den kvenske stedsnavntjenesten ble det vedtatt et kvensk parallellnavn for det sammenslåtte Troms og Finnmark fylke.

Ved delingen av fylket ba departementet fylkeskommunene om å komme med forslag til navn på de nye fylkene. Troms og Finnmark fylkeskommune ønsket norsk, nordsamisk og kvensk navn på henholdsvis de to nye fylkene og fylkeskommunene. Fylkeskommunen konsulterte med den samiske stedsnavntjenesten ved Sametinget og den kvenske stedsnavntjenesten ved Språkrådet.

Nordsamisk og kvensk navn på de nye fylkene ble vedtatt av Stortinget i tråd med anbefalingene fra stedsnavntjenestene, jf. inndelingsloven § 29.

Veiskilt

Når det gjelder veiskilting har om lag 245 steder i Nord-Norge fått skilt med navn på samisk eller kvensk siden 2019. Flertallet av stedene har tidligere bare hatt norske navn, og har fått nye skilt der også stedets samiske navn er med. Alle de tre offisielle samiske språkene (nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk) er representert. Videre er det om lag 50 skilt med kvenske navn. Spesielt i Nord-Troms og i Sør-Varanger er det nå svært mange steder som er skiltet både på norsk, nordsamisk og kvensk.

7.1.c:

Samiske språk i politiet

Politiet har maler for bruk av samiske språk i politiets saksbehandlings- og arkivsystem.

Gjennom tiltak i politiets handlingsplan for mangfold, dialog og tillit arbeides det for å øke rekrutteringen av fagpersonell med samisk språk- og kulturkompetanse både til stillinger som krever politiutdanning og annen fagbakgrunn. Politihøgskolen gjennomfører ved studieoppstart årlig kartlegging av om studenter har samisk tilhørighet eller tilhørighet til en av de øvrige nasjonale minoritetene. Det er etablert et eget politiutdanningstilbud i Finnmark, hvor et av formålene er å rekruttere flere fra den nordligste landsdelen – blant annet med samisk tilhørighet og språk- og kulturkompetanse. Enkelte studieplasser er forbeholdt søkere med samisk språkkompetanse.

Politidirektoratet har i 2022/2023 deltatt i et samarbeidsprosjekt med Domstolsadministrasjonen, Kriminalomsorgsdirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene, hvor en arbeidsgruppe har kartlagt status og behov knyttet til ivaretagelse av samisk språk og kultur i tjenestene. Arbeidsgruppen ferdigstilte rapporten «Samisk rettssikkerhet i justissektoren» i mars 2023.

Språkloven

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Den slår fast offentlige organers ansvar for å bruke, utvikle og fremme samiske språk i tråd med sameloven. Den gir ingen nye rettigheter til samiske språk utover det som finnes i sameloven. Språkloven gir samiske språk status som «urfolksspråk».

Samiske språk er omfattet av språklovens krav til bruk av klart språk i forvaltningen. Kravet innebærer at offentlige organ skal kommunisere på et klart og korrekt språk som er tilpasset målgruppen.

Samiske språkmodeller

I budsjettet for 2025 har regjeringen gitt 40 millioner kroner til norske og samiske språkmodeller til bruk i kunstig intelligens. Nasjonalbiblioteket får 20 millioner for å trene og tilby norske og samiske språkmodeller, og den andre halvparten går over Kunnskapsdepartementets budsjett til tungregneselskapet Sigma2, for å finansiere regnekraft til å trene modellene. Målet er at språkmodellene skal danne utgangspunkt for KI-verktøy som er bedre tilpasset norske og samiske arbeidsplasser, skole og utdanning.

Utvikling av samiske språkmodeller – Arkivverket

I samarbeid med Divvun, fagmiljøet for samisk språkteknologi ved Universitetet i Tromsø, bidrar Arkivverket til arbeidet med å utvikle språkmodeller for samisk. Tiltaket vil særlig være viktig for forbedring av teknologi som benytter seg av tale til tekst, slik at teksting eller transkripsjon av samiske språk kan oversettes mest mulig automatisk til et annet språk, som norsk, og omvendt.

Nasjonalbiblioteket Whisper

Nasjonalbiblioteket lanserte i 2023 en kunstig intelligens-modell som konverterer norsk tale til tekst. Nasjonalbiblioteket har også trent en slik modell for å støtte nordsamisk språk, men har så langt for lite data til at modellen yter like godt som på bokmål og nynorsk.

Bevaringsplan for samiske privatarkiv

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Boklov

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt - Norsk kulturfond

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

7.1.d:

Forvaltningsområdet for samiske språk

Forvaltningsområdet for samiske språk er delt inn i tre kommunekategorier kalt språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner. De språklige rettighetene borgerne i en kommune har i møte med offentlige myndigheter, er ulike avhengig av hvilken kategori kommunen tilhører.

Offentlige organer innenfor forvaltningsområdet har en rekke forpliktelser overfor den samiske befolkningen, både gjennom samelovens språkregler og opplæringsloven, barnehageloven og stedsnavnsloven. Offentlige organer kan være kommunen, fylkeskommunen eller statlige organer.

Samisk i justissektoren

Domstoladministrasjonen ledet en arbeidsgruppe som kartla status for oppfyllelse av språkrettigheter og kulturkompetanse i justissektoren. Arbeidsgruppen la i mars 2023 frem rapporten "Samisk rettssikkerhet i justissektoren".

Å øke språk- og kulturkompetansen i alle etatene i justissektoren er viktig for å fremme samisk deltakelse og bruk av samisk språk. All generell informasjon på kriminalomsorgen.no er oversatt til nordsamisk, og rekrutteringsbrosjyrer for fengselsbetjentutdanning oppfordrer spesielt samisktalende til å søke.

Fengslene i Tromsø og Vadsø har særskilt ansvar for å legge til rette for samiske innsatte. Informasjon om fengslene og soning av straff og isolasjonsbrosjyrer som omfatter informasjon til innsatte, pårørende, advokater og ansatte er oversatt til nordsamisk. Ved Troms og Finnmark friomsorgskontor er informasjonsbrosjyrer om straffegjennomføring i samfunn oversatt til nordsamisk.

Språkpraksis i Kulturdirektoratet

Kulturdirektoratet etablerte i 2024 en språkpraksis som blant annet definerer hvordan virksomheten skal bruke, utvikle og styrke samisk og verne og fremme kvensk, romanes og romani. Av de samiske språkene er nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk spesifikt innarbeidet i språkpraksisen.

Samisk språkplan i KORO – Kunst i offentlige rom

Høsten 2023 vedtok KORO, som en offentlig etat under Kultur- og likestillingsdepartementet, en plan for bruk av samisk språk. KORO produserer, forvalter og formidler kunst i offentlige bygg og på andre offentlige arenaer, også i Sápmi. Samlingen av kunstverk er tilgjengelig for publikum på om lag tusen steder i Norge og internasjonalt. Språkplanen gjelder først og fremst kommunikasjon- og formidlingsarbeid på nett, men også blant annet skilting av kunstverk. Bruk av samiske språk er aktuelt ved formidling av både samisk og ikke-samisk kunst, og ved kunstformidling i og utenfor Sápmi.

Se omtale av boklov, tilskuddsordning for litteraturprosjekt – Norsk kulturfond og tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Se omtale av språkloven, samiske språkmodeller, og Nasjonalbiblioteket Whisper under art. 7 første ledd bokstav c.

7.1.e:

Vi viser til omtalen av samisk kunstneråd (SDR), digitale stier og samisk kulturarv, Nuohhti (søkeportal for samisk arkivmateriale), Nordisk formannskap i Nordisk ministerråd i 2022,

Kultursamarbeid i nordområdene, kunstbiennalen i Venezia og Arctic Arts Summit under rapport på Rammekonvensjonen, Artikkel 18. Det vises også til omtale av prosjektet Dávvirat Duiskkas under rapport på Rammekonvensjonen, Artikkel 5.

Sametingets ansvar

Sametinget mottar midler for å kunne ivareta sine oppgaver overfor hele den samiske befolkningen. Sametinget skal blant annet "arbeide for vern og videre utvikling av samiske språk i Norge" jf. sameloven § 3-12. I 2025 mottok Sametinget 748 mill. kroner, som blant annet kan brukes til språktiltak. Sametinget velger selv hvordan midlene fordeles.

7.1.f:

Kunnskapsdepartementet la 24. mars 2023 fram Meld. St. 13 (2022–2023) *Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnsopplæring og høyere utdanning*. Regjeringens mål er at flere skal velge samiske barnehagetilbud, samisk opplæring i hele skoleløpet og at flere tar samisk høyere utdanning.

Samisk i skolen

Samiske elever har individuell rett til opplæring i samisk i grunnskolen og videregående skole, uansett hvor de bor i landet.

Alle elever som bor i språkvitaliseringskommuner og språkutviklingskommuner, har rett til opplæring i og på samisk i grunnskolen. Utenfor språkvitaliseringskommuner og språkutviklingskommuner har elever rett til opplæring i og på samisk dersom minst ti elever krever det, og så lenge det gjenstår minst seks elever i gruppen.

Antall elever i videregående opplæring med samisk som første- og andrespråk.

	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Samisk som førstespråk	178	202	199	218	203
Samisk som andrespråk	264	325	318	293	380

Ny opplæringslov

Ny opplæringslov trådte i kraft 1. august 2024. Loven viderefører retten til opplæring i og på samisk.

Ny § 6-2 andre ledd gir rett til opplæring i samisk i videregående opplæring for alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen. Dette gjelder uavhengig av om eleven har samisk bakgrunn eller ikke. Det er også lovfestet at kommunen og fylkeskommunen skal tilby en del av opplæringen i et samiskspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen i samisk skal være pedagogisk forsvarlig, og lovfestet at kommunen og fylkeskommunen skal gi elever og foreldre informasjon om retten til opplæring i og på samisk.

Samiske læremidler

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk for grunnsopplæringen fra 1.–13. trinn, både ordinære og særskilt tilrettelagte læremidler.

Kunnskapsdepartementet gir årlige tildelinger til Sametingets arbeid med utdanningsformål, inkludert utvikling og produksjon av læremidler på samiske språk. I forbindelse med innføring av Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) har tildelingen økt i en periode, for å ta høyde for økt læremiddelproduksjon.

Fjernundervisning

Statsforvalterne i Nordland og i Troms og Finnmark har hatt årlige tildelinger i denne rapporteringsperioden for å utvikle kompetansen til fjernundervisningslærerne i samisk.

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å oppdatere kunnskapsgrunnlag om fjernundervisning i samisk språk for elever i hele grunnsopplæringen. Oppdraget innebærer også å foreslå tiltak som samlet, men også hver for seg, kan bidra til å bedre kvaliteten i fjernundervisningen til elever som får opplæring i samisk.

I strategien Kompetanse for kvalitet (videreutdanning for lærere) er samisk blant de prioriterte fagene. Det er ikke utviklet egne videreutdanningstilbud i samiske språk, men lærere kan søke seg til eksisterende tilbud i norsk eller nordiske universitet og høyskoler og få statlig finansiering for å gjennomføre videreutdanning. Finansiering innebærer enten at skoleeier får utbetalt vikarmidler slik at lærere kan studere i arbeidstiden, eller at lærerne får utbetalt et stipend for å ta studiene ved siden av jobb. Det er utviklet et eget videreutdanningstilbud for lærere på 1.–10. trinn i tverrfaglige samiske perspektiver.

Høyere utdanning

Ny universitets- og høyskolelov trådte i kraft 1. august i 2024. Den tidligere bestemmelsen om norsk fagspråk har der endret navn til «norsk og samisk fagspråk» (§ 2-3). I § 2-3 andre ledd er det videre innført en regel om at institusjonene som har et særskilt ansvar for samisk forskning og høyere utdanning, har ansvar for å bruke, utvikle og styrke samisk fagspråk. Det innebærer at samisk nå er tatt inn i loven som tydelig likestilt med norsk.

Samisk høyskole er unik ved at den har nordsamisk som arbeidsspråk. Høgskolen tilbyr studier i nordsamisk språk, i tillegg til studier på nordsamisk innenfor en rekke fagområder, blant annet lærerutdanning, duodji (tradisjonelt samisk kunsthåndverk) og journalistikk. I 2023 fikk høgskolen midler til å utvikle tolkeutdanning og har i 2024 arbeidet med planleggingen dette. I tillegg mottar Samisk høyskole midler til andre kvalifiseringsordninger for tolker (tospråktest og autorisasjonsordning).

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet kan gi doktorgrad innenfor alle sine fagområder og tilbyr studier i nordsamisk til og med ph.d.-nivå. Universitetet har også lektorutdanning i samisk (trinn 8. – 13.) og samisk som valgfag i annen lærerutdanning. Mange fagområder ved universitetet har perspektiver som er relevante for samisk språk, kultur og samfunn.

I 2021 startet Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet samisk sykepleierutdanning i samarbeid med Samisk høyskole, som er ansvarlig for emnene i nordsamisk språk og kultur. Utdanningen gis på deltid, slik at studentene får en bachelorgrad etter fire år. Studiestedet er Kautokeino. Det første kullet (fem kandidater) fullførte utdanningen i desember 2024, og kull nummer to startet i januar 2025.

7.1.g:

Se rapportering på nordsamisk om ny opplæringslov under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

7.1.h:

Rammebevilgningene til Samisk høgskole og UiT – Norges arktiske universitet over Kunnskapsdepartementets budsjett omfatter midler til forskning på samisk og samiske forhold ved. I statsbudsjettet for 2024 fikk UiT tilskudd til å etablere et senter for samisk leksikografi.

Videre har Norges forskningsråd en portefølje for samisk samfunn og kultur. Den gir støtte til forskning om samiske problemstillinger innenfor humaniora og samfunnsvitenskap, naturvitenskapelig forskning innenfor helse, klima og miljø med direkte tilknytning til humaniora og samfunnsvitenskap, samt forskning på næringsliv og innovasjon. Formålet er å bidra til å ivareta Norges ansvar for å utvikle ny, forskningsbasert kunnskap for å sikre og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv.

Evaluering av fagfornyelsen

Innføringen av nytt læreplanverk for grunnopplæringen fra 2020 følges av et forskningsbasert evalueringsprogram som avsluttes i 2025. Dette inkluderer Læreplanverket for Kunnskapsløftet samisk (LK20S). Utdanningsdirektoratet har tatt enkelte grep i 2024 som på sikt vil styrke arbeidet med det samiske fagfeltet. Det skal blant annet opprettes en ny avdeling for samisk i Utdanningsdirektoratet i Tromsø i løpet av 2025.

Nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv

Arkivverket mottok i 2020 fireårig prosjektmidler for å videreutvikle Digitalarkivet til en nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv. Tjenester som utvikles som del av løsningen, vil gjøre det mulig å søke i og få framvist arkivmateriale. Dette vil også forbedre tilgangen til samisk arkivmateriale i Norge, og for interesserte i resten av verden, til bruk i blant annet utdanning og forskning.

Ellers viser vi til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

7.1.i:

Samisk kunstnerråd (SDR)

Det foregår et omfattende samarbeid innen kunst og kultur på tvers av de fire landegrensene i Sápmi, i tillegg til samarbeid i globale urfolksnettverk. Alle medlemmer av de samiske kunstnerorganisasjonene kan søke og motta prosjekt- og stipendmidler gjennom Samisk kunstnerråds ordninger som er finansiert av Sametinget. Det samme gjelder kunstnerne og forfatternes vederlagsfond, finansiert over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett.

Digitale stier og samisk kulturarv, og søkeportalen Nuohtti

Samisk dokumentarv blir forvaltet av arkiver og samlinger i flere land. Samisk arkiv og arkivinstitusjoner og universiteter i Sverige og Finland gjennomførte samarbeidsprosjektet «Digitale stier og samisk kulturarv» i perioden 2018–2020. Prosjektet ligger til grunn for søkeportalen Nuohtti.

I 2023 ble Nuohtti etablert som en søkeportal for samisk arkivmateriale på tvers av institusjoner og landegrenser (nuohtti.com). Det vil gjennom portalen være mulig å søke opp dokumenter, lydopptak og fotografier som finnes i europeiske bevaringsinstitusjoner knyttet til samer og det samiske. Portalen er et samarbeidsprosjekt mellom Samisk arkiv ved Arkivverket, Samisk arkiv ved Riksarkivet i Finland og Riksarkivet i Sverige.

Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2022

Under Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2022 var urfolkskultur ett av fire prioriterte fokusområder. Målet var å løfte og synliggjøre samisk kultur, og dens betydning i det nordiske samarbeidet. Det ble blant annet arrangert en konferanse om samisk immateriell kulturarv, knyttet til arbeidet med implementeringen av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003. Konferansen var et samarbeid mellom Sametinget i Norge og Kulturrådet, og andre parter fra Finland og Sverige.

Kultursamarbeid i nordområdene

Kultur- og likestillingsdepartementet tildeler midler til arbeid med å utvikle kultursamarbeid over grensene i nordområdene, hvor urfolkskultur står sentralt. I 2025 tildeles midler til den internasjonale urfolksfestivalen Riddu Riddu, som jobber målrettet for å fremme samisk kunst og kultur på ulike scener nasjonalt og internasjonalt og Samisk Kunstnerkollektiv Dàiddàdallu som har medlemmer fra hele Sápmi.

Kunstbiennalen i Venezia

Office of Contemporary Art (OCA) hadde på vegne av staten i oppdrag å presentere kunst og kunstnere fra Norge under kunstbiennalen i Venezia i 2022. Det offisielle nordiske bidraget til biennalen var utstillingen «Den samiske paviljongen» som utgjorde den fellesnordiske (Sverige, Finland og Norge) paviljongen, med tre samiske kunstnere.

Arctic Arts Summit

I 2022 ble den internasjonale konferansen Arctic Arts Summit arrangert i Canada. Arrangementet er en viktig møteplass for diskusjoner rundt kulturens og kulturpolitikkenes plass i utviklingen i Arktis, der urfolkskultur står sentralt. Kultur- og likestillingsdepartementet stilte midler til disposisjon for Sametinget.

Bokmässan i Göteborg

Kultur- og likestillingsministeren deltok på Bokmässan i Göteborg i slutten av september 2024 hvor det overordnede tema var Sápmi. Ministeren deltok i en panelsamtale med tema leselyst. I panelet deltok også Sveriges kulturminister Parisa Liljestrand, Sveriges kunnskapsminister Lotta Edholm og Finlands vitenskaps- og kulturminister Sari Multala.

Norge deltar i Nordplus, et samarbeidsprogram mellom de nordiske og baltiske landene som gjelder alle nivåene i utdanningssystemet. Fra 2024 deltar Samisk høgskole i Spica-nettverket for samarbeid mellom lærerutdanninger i Norden². Det utforsker globale utfordringer i en nordisk kontekst med spesielt fokus på bærekraft, mangfold og medborgerskap. .

Artikkel 7.2

Den nye opplæringsloven som trådte i kraft 1. august 2024, innførte en rett til opplæring i samisk i videregående opplæring for alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen. Dette gjelder uavhengig av om eleven har samisk bakgrunn eller ikke.

I ny opplæringslov er det lovfestet en generell informasjonsplikt, som framhever at kommuner og fylkeskommuner skal gi elever og foreldre informasjon om retten til opplæring i og på samisk.

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Artikkel 7.3

Kunnskapsdepartementet har fastsatt nytt mandat for Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD). SEAD bistår kommuner og fylkeskommuner med å legge til rette for kvalitativt god opplæring for samiskspråklige barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov.

Norsk rikskringkasting (NRK)

NRK skal styrke det norske og de samiske språkene, og styrke norsk og samisk identitet og kultur. NRK skal ha programmer for nasjonale og språklige minoriteter. Språkoppdraget til NRK er styrket fra 2023 med et krav om å tilby innhold på nasjonale minoritetsspråk.

Nasjonale utdanningsmyndigheter finansierer Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger), som tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for skole og lærerutdanning. Målet er å styrke skolens arbeid med demokratisk beredskap mot ulike former for gruppefiendtlighet, som fordommer, fremmedfrykt, rasisme, antisemittisme, muslimfiendtlighet og ekstremisme. Dembra har innhold og ressurser om urfolk og nasjonale minoriteter.

Artikkel 7.4

Folkeretten pålegger norske myndigheter å konsultere samiske interesser i saker som kan berøre slike interesser direkte. Stortinget vedtok i juni i 2021 lovbestemmelser om konsultasjoner med samiske interesser i et nytt kapittel 4 i sameloven. Reglene trådte i kraft 1. juli 2021. Det ble klargjort at også kommuner og fylkeskommuner skal konsultere samiske interesser.

Konsultasjonsbestemmelsene i sameloven er et viktig redskap for å legge til rette for god involvering prosesser samiske interesser.

Sametinget fastsetter læreplaner i samisk språk i grunnopplæringen og læreplaner for særskilte samiske fag i videregående opplæring. Sametinget fastsetter det samiske innholdet i fagene innenfor rammer som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

² Universitetet i Sørøst-Norge er koordinator. De øvrige medlemmene er Universitetet i Grønland, Universitetet i Island, Universitetet i Færøyene, Universitetet i Malmö (SE), Universitetet i Oulu (FI) og UCL Erhvervsakademi og Professionshøyskole i Danmark.

Språkloven

Språkloven slår fast offentlige organers ansvar for å bruke, utvikle og fremme samiske språk i tråd med sameloven. Den gir ingen nye rettigheter til samiske språkbrukere utover det som finnes i sameloven. Språkloven gir samiske språk status som «urfolksspråk».

Artikkel 7.5

Ingen merknader.

Del III

Tiltak for å fremme bruken av regions- eller minoritetsspråk i offentlig virksomhet i samsvar med de forpliktelser som er inngått i henhold til art. 2, paragraf 2

Artikkel 8

Utdannelse

Artikkel 8.1 (aiii, biv, civ, div, eii, fii,g, h, i)

8.1.aiii:

Regjeringen har styrket Sametingets arbeid med kompetanse i barnehagen. Utdanningsdirektoratet lanserte i 2024 en kompetansepakke om hvordan personalet aktivt kan fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse. Innholdet skal gi kunnskap og kompetanse til personalet om barn med flere språk i barnehagen, og det samiske perspektivet er ivaretatt gjennomgående i pakken.

Regjeringen innførte gratis barnehage i Finnmark og Nord-Troms fra 1. august 2023.

8.1.biv:

Vi viser til rapporteringen under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f om retten til opplæring på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Den nasjonale rammeplanen for skolefritidsordningen (SFO) fra 2021 sikrer at samiske barn kan bevare og utvikle sitt språk og sin kultur. Utdanningsdirektoratet har evaluert implementeringen av denne planen, med sluttrapport i 2024.

8.1.civ:

Samiske elever har rett til opplæring i nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk i videregående skole. I ny opplæringslov, som trådte i kraft i 2024, er retten til opplæring i samisk i videregående opplæring utvidet, slik at også ikke-samiske elever som har hatt opplæring i samisk i grunnskolen, kan fortsette med samiskopplæringen i videregående opplæring. I ny opplæringslov er det lovfestet en generell informasjonsplikt, som framhever at kommuner og fylkeskommuner skal gi elever og foreldre informasjon om retten til opplæring i og på samisk. Det er også lovfestet at fylkeskommunen skal gi eleven tilbud om en del av opplæringen i et samiskspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig, jf. § 6-2.

8.1.div:

Ingen merknader.

8.1.eii:

Se artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f om samisk fagspråk i ny universitets- og høyskolelov.

Høyere utdanning i nordsamisk gis ved Samisk høyskole og ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Begge disse institusjonene har studietilbud i samisk språk på alle nivåer fra begynnerundervisning til bachelor-, master- og doktorgrad. I statsbudsjettet for 2024 fikk Samisk høyskole midler til å etablere samisk tolkeutdanning.

8.1.fii:

Kommunene har ansvar for å legge til rette for voksenopplæring, også i regions- og minoritetsspråk.

8.1.g:

I 2020 ble nye læreplaner innført i grunnskolen og i gjennomgående fag i videregående. Innholdet i opplæringen fikk et tydeligere verdigrunnlag hvor identitet og kulturelt mangfold er sentralt i og på tvers av fagene. Vekten på det samiske urfolkets historie, kultur, samfunnsliv og rettigheter ble videreført. Samtidig ble samisk innhold styrket i de fleste læreplanene for fag i grunnskolen og i de gjennomgående fagene i videregående opplæring.

Det finnes parallelle læreplaner med forsterket samisk innhold i flere fellesfag i grunnopplæringen, utviklet i samarbeid med Sametinget. Dette gjelder samfunnsfag, KRLE, naturfag, musikk, mat og helse, kunst og håndverk/duodji, religion og etikk, historie, samfunnskunnskap (videregående opplæring) og geografi.

Utdanningsdirektoratet har i samarbeid med Sametinget utviklet egne informasjons- og støtteressurser om samisk i barnehage, i SFO, i skolen og for utvalgte nasjonale læreplaner. Disse ressursene skal hjelpe barnehagene og skolene til å møte samiske barn og unge på en god måte og som oppfyller deres rettigheter. I tillegg vil det kunne bidra til og støtte arbeidet med samiske temaer for alle barn og elever.

8.1.h:

Kunnskapsdepartementet har lagt fram *Kompetanse for fremtidens barnehage og Barnehager mot 2030 – strategi for barnehagekvalitet*. I begge strategiene er det samiske perspektivet gjennomgående. I 2013 ble det forskriftsfestet en egen rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning. Den tilbys ved Samisk høyskole og er likestilt med den norske utdanningen.

I 2016 ble det forskriftsfestet egne rammeplaner for samiske grunnskolelærerutdanninger. De tilbys ved Samisk høyskole. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet tilbyr lektorutdanning i nordsamisk og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) for dem som har tatt samisk som del av annen grad.

I strategien Kompetanse for kvalitet fra 2023 er samisk blant de prioriterte fagene. Lærere kan søke videreutdanning i samiske språk ved norske eller nordiske universiteter og høyskoler med statlig finansiering. Det er også utviklet et videreutdanningstilbud for lærere på 1.–10. trinn i tverrfaglige samiske perspektiver.

8.1.i:

Ingen merknader.

Artikkel 8.2

I statsbudsjettet for 2024 fikk Samisk høgskole og UiT – Norges arktiske universitet midler til å etablere tilbud om samisk som fag i lærerutdanningen til studenter over hele landet.

Se artikkel 7.2 om den generelle informasjonsplikten i opplæringsloven.

Artikkel 9

Domsmyndigheter

Artikkel 9.1 (a (i-iv), b (i-iii), d)

9.1.a(i-iv):

Rett til bruk av samisk i rettsvesenet

Det er nedfelt en rett i sameloven § 3-4 første ledd nr. 1 til å sende inn prosesskriv og andre skriftlige henvendelser på samisk. I tillegg har man etter sameloven rett til å tale samisk i rettsmøter, men dette gjelder domstoler som helt eller delvis omfatter forvaltningsområdet for samisk språk. For domstoler som ikke er omfattet av sameloven, er hovedregelen at rettsspråket er norsk. Staten er imidlertid forpliktet til å tilrettelegge for at samisk språk skal kunne brukes også utenfor forvaltningsområdet, jf. EMK artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 3 (a), SP artikkel 14 nr. 3 (a) og Europeisk pakt om regions- eller minoritetsspråk artikkel 9.

Samisk forum og Veileder for behandling av samiske saker i domstolene

Samisk forum for domstolene i Norge ble opprettet av Domstoladministrasjonen i 2015 for å styrke samisk rettssikkerhet i domstolene og Finnmarkskommisjonen. Forumet har utarbeidet en veileder for behandling av samiske saker, sist oppdatert 29. april 2024, som skal sikre at domstolene behandler samiske saker med samme grundighet og kvalitet som andre saker.

9.1.b(i-iii):

Vi viser til omtale under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

9.1.d:

Vi viser til omtale under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

I sivile saker med fri sakførsel og i alle straffesaker dekkes utgiftene av det offentlige. I andre sivile saker blir utgifter til tolk dekket når domstolen mener det er nødvendig. Utgiftene til tolk kan også dekkes av det offentlige hvis vitner eller sakkyndige ikke kan norsk. Når retten har funnet det nødvendig med oversettelser til og fra samisk, dekkes utgiftene av staten.

Artikkel 9.2.a

Vi viser til omtale under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

Artikkel 9.3

Sameloven pålegger myndighetene til å oversette lover og forskrifter av særlig interesse til samisk. Dette gjelder blant annet:

- [Lov 21. mai 1999 nr. 30](#) om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven). Kun oversettelse av Den europeiske menneskerettskonvensjonen med protokoller.
- Lov om reindrift (reindrifftsloven) er oversatt og tilgjengelig på samisk på [regjeringen.no](#). Avtaleforskriftene til Reindrifftsavtalen er oversatt til samisk og tilgjengelig på [landbruksdirektoratet.no](#).
- [Lov 17. juni 2005 nr. 85](#) om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven)
- [Forskrift 30. juli 2008 nr. 866](#) om bruk av krumkniv [oversettelser på nordsamisk og sørsamisk]
- [Forskrift 19. desember 2008 nr. 1480](#) om valg til Sametinget
- [Forskrift 12. november 2019 nr. 2240](#) om graden philosophiae doctor ved Samisk høgskole
- [Retningslinjer 29. juni 2023 nr. 1248](#) for endret bruk av utmark i Finnmark
- [Forskrift 28. mai 2024 nr. 949](#) om skoleregler for fylkeskommunale videregående skoler, Finnmark
- ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater
- FNs barnekonvensjon
- Havressurslova av 2008
- Plan og bygningsloven av 2008
- Mineralloven av 2006
- Barnehageloven av 2005
- Deltakerloven av 1999
- Spesialisthelsetjenesteloven av 1990
- Pasient- og brukerrettighetsloven av 1990
- Sameloven av 1987
- Kulturminneloven av 1978
- Forvaltningsloven av 1967
- Opplæringsloven av 2024

Rammeplan for SFO er oversatt de de tre samiske språkene og norsk.

Overordnet del (forskrift) og læreplanene i LK20 samisk (forskrifter) foreligger på de tre samiske språkene og norsk. I tillegg er noen læreplaner i grunnskolen som ikke har samiske parallelle likeverdige læreplaner også oversatt til samisk.

Artikkel 10

Administrative myndigheter og offentlige tjenester

Artikkel 10.1 (a, b, c)

10.1.a:

Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) ble innført fra 1. januar 2022 og skal bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Tolkeloven stiller krav om at offentlige organer skal bruke kvalifisert tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste. Loven gir dispensasjon fra kravet om å bruke kvalifisert tolk fram til 31. desember 2026. I tillegg til en plikt for offentlige organer til å bruke kvalifisert tolk, stiller loven også krav til tolken, som god tolkeskikk, habilitet og taushetsplikt.

Tolkeloven er sektorovergripende og omfatter også tegnspråktolking og tolking på samiske språk. Tolkeloven er en pliktlov, mens retten til bruk av samiske språk blir regulert gjennom sameloven.

10.1.b:

Sameloven § 3-2 regulerer at lover og forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkning, skal oversettes til samiske språk av det departementet som har ansvaret for loven eller forskriften. Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for å oversette lokale forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkning til samiske språk. Kunngjøringer fra offentlige organer som særlig retter seg mot hele eller deler av befolkningen i forvaltningsområdet for samiske språk, skal skje både på samisk og norsk.

Ansvaret ligger hos det organet som offentliggjør kunngjøringen. Papirbaserte og digitale skjema til bruk overfor et offentlig organ i forvaltningsområdet for samiske språk skal foreligge både på samisk og norsk. Dette gjelder likevel ikke landsomfattende organer. Ansvar ligger hos det organet som utarbeider skjemaet. Det offentlige organet skal vurdere hvilket eller hvilke språk det skal oversettes til. I vurderingen skal det tas hensyn til hvem informasjonen retter seg mot og hva informasjonen dreier seg om.

10.1.c:

Vi viser til omtale under punkt 10.1.b.

Artikkel 10.2 (a, b, c, d, e, f, g)

10.2 a:

Sameloven § 3-3 regulerer rett til svar på samiske språk. Det følger av den nye bestemmelsen i sameloven § 3-3 a at offentlige organer som er omfattet av bestemmelsene i sameloven §§ 3-3, 3-4, 3-4 a, 3-4 b og 3-5, skal aktivt informere om retten til å bruke samisk.

Det følger av den nye bestemmelsen i sameloven § 3-13 at fylkeskommuner og kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk skal drøfte utfordringer for samisk språk i regional planstrategi og kommunens planstrategi, jf. plan- og bygningsloven §§ 7-1 og 10-1. Overordnede mål for å styrke samisk språk skal fastsettes i regional plan etter plan- og bygningsloven § 8-1. Kommunen skal fastsette sine mål for å styrke samisk språk som en tematisk kommunedelplan eller i kommuneplanens samfunnsdel, jf. plan- og bygningsloven § 11-1 tredje ledd og § 11-2.

Sameloven § 3-5 gir en utvidet rett til bruk av samisk i helse- og omsorgssituasjoner. I mars 2022 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Helse Nord RHF. Avtalen er et bidrag i arbeidet for å gi den samiske befolkningen et tilbud om likeverdige spesialisthelsetjenester. Likeverdige spesialisthelsetjenester forutsetter at tjenestetilbudet er tilrettelagt pasientens språklige og kulturelle bakgrunn.

10.2 b:

Etter endringene som ble gjort i sameloven som trådte i kraft 1. januar 2024 ble forvaltningsområdet for samiske språk delt opp i tre kommunekategorier: språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner. Kommunene som allerede var med i forvaltningsområdet for samiske språk er plassert i de to øverste kategoriene. Den siste kategorien er for nye kommuner, hvor den samiske befolkningen i hovedsak er tilflyttet og ikke har samme tilknytning til samisk språk, eller hvor området er sterkt fornorsket.

Retten til svar på samisk ved skriftlige henvendelser vil gjelde likt for både språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet. Rett til muntlig svar vil gjelde både i språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner. I sistnevnte kategori gjelder en rett til samtidig svar på muntlige henvendelser. For språkstimuleringskommuner gjelder nye regler om at kommunene skal sørge for et språk- og kulturtilbud på samisk til barn, unge og eldre.

10.2 c:

Endringene i sameloven § 3-2 om oversettelse av regler, kunngjøringer og skjema tydeliggjør at ansvaret for dette ligger hos de utstederorganene. Bestemmelsen er også oppdatert slik at den nå omfatter både papirbaserte og digitale skjemaer.

10.2 d:

Vi viser til omtale under punkt 10.2 a.

10.2 e:

Vi viser til samarbeidsavtalen som nevnt under punkt 10.2 a.

10.2 f:

Endringene i sameloven § 3-9 om samisk i kommuneadministrasjon og folkevalgte organer pålegger å likestille samisk med norsk internt i den kommunale administrasjonen og kommunestyret i språkutviklingskommuner.

10.2.g:

I mars 2022 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Helse Nord RHF. Avtalen er et bidrag i arbeidet for å gi den samiske befolkningen et tilbud om likeverdige spesialisthelsetjenester. Likeverdige spesialisthelsetjenester forutsetter at tjenestetilbudet er tilrettelagt pasientens språklige og kulturelle bakgrunn.

Artikkel 10.3.b

Vi viser til omtale under punkt 10.2.b.

Artikkel 10.4.a

Samelovens språkregler gir rett til å bruke samisk språk i offentlig sammenheng og i møte med offentlige etater i forvaltningsområdet for samiske språk. Når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste, skal offentlige tjenester etter tolkeloven benytte kvalifisert tolk. IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor og gir råd, veiledning og informasjon om tolking. IMDi samarbeider med utdanningsinstitusjoner, bl.a. Samisk høyskole, om å kvalifisere tilstrekkelig antall tolker i aktuelle språk.

Artikkel 10.5

Navneloven legger ikke begrensninger for innføring av etternavn på regions- eller minoritetsspråk. Loven åpner for at man kan ta etternavn som er forsvunnet ut av slekten i tidligere tider på grunn av fornorskningsspolitikk. I tillegg legger loven til rette for at samer og andre nasjonale minoriteter skal ha anledning til å ta navn etter ønske. De vurderingene som er gjort i tilknytning til språk, gjelder alle navn på utenlandske språk, og her legger ikke loven begrensninger.

Artikkel 11

Media

Artikkel 11.1 (aiii, bi, cii, ei, fii, g)

11.1.aiii:

Norsk rikskringkasting (NRK):

NRK skal styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur. De skal ha daglige sendinger for den samiske befolkningen og programmer for nasjonale og språklige minoriteter. Fra 2023 er det krav om innhold på samiske språk, og nasjonale minoritetsspråk. NRK skal også ha programmer for barn og unge på norsk og samisk.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI):

ISFI skal styrke samisk film i hele Sápmi, og samtidig operere innen et globalt nettverk av filmarbeidere innen urfolksfilm. Regjeringens begrunnelse for tildeling av midler til film (og dataspill) generelt er å «stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med høy kvalitet, som styrker demokratiet gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting. For å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur er det viktig at bevilgningene bidrar til produksjon og formidling av audiovisuelt innhold av høy kvalitet.»

Norsk filminstitutt (NFI):

Norsk filminstitutt (NFI) er statens forvaltningsorgan på film- og dataspillområdet. NFI har som mål å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur gjennom å støtte produksjon og formidling av audiovisuelt innhold av høy kvalitet. I 2022 og 2023 ga NFI tilskudd til tre verk basert på samisk språk eller kultur hvert av årene. NFIs handlingsplan for inkludering og representativitet i norsk film og filmkultur (2019-2023) har blant annet resultert i flere tilskudd til samisk film enn før.

11.1.bi:

Språkoppdraget til Norsk rikskringkasting (NRK) er styrket fra 2023 med et krav om å tilby innhold på nasjonale minoritetsspråk.

11.1.cii:

Vi viser til omtale under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a, punkt iii.

11.1.ei:

Produksjonstilskuddet til samiske nyhets- og aktualitetsmedier skal fremme demokratisk debatt i det samiske samfunnet, og stimulere til produksjon journalistisk innhold rettet mot den samiske befolkningen. Ordningen skal også fremme utvikling av de samiske språkene.

Tilskudd kan gis til nyhetsmedier som har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe, eller som fast og regelmessig publiserer samiskspråklig nyhets- og aktualitetsinnhold. De samiske dagsavisene Ávvir og Ságat har mottatt produksjonstilskudd fra ordningen.

11.1.fii:

Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier inkluderer driftstilskudd til lokalradioer for etniske og språklige minoritetsgrupper. Søknader fra lokalradioer for etniske og språklige minoritetsgrupper skal også særlig prioriteres.

11.1.g:

Samisk høgskole tilbyr bachelor- og masterutdanning i journalistikk.

NRK Sápmi startet i 2021 opp et talentprogram med opplæring i journalistikk for unge deltakere med grunnleggende språkkompetanse i nord-, sør- eller lulesamisk.

Artikkel 11.2

Det er ingen restriksjoner på tilgang til radio- og fjernsynssendinger fra/til Finland og Sverige. På NRK1 sender NRK Sápmi nyhets- og aktualitetsprogrammet Ođđasat alle hverdager. Programmet blir laget i samarbeid med de samiske redaksjonene i de nordiske kringkasterne SVT Sápmi, SR Sameradion og YLE Sápmi.

NRK Sápmi radio sender samiskspråklig innhold og musikk 24 timer i døgnet hele året.

Morgensendingen Buorre Idit Sápmi er utvidet med en time sammenlignet med 2023 og er laget i samarbeid med de samiske redaksjonene i de nordiske kringkasterne SR Sameradion og YLE Sápmi.

Artikkel 11.3

Vi har ingen slike organer. I kringkastingsrådet er lederen i Samisk programråd fast medlem i rådet, mens nestlederen er varamedlem.

Artikkel 12

Kulturaktiviteter og kulturanlegg

Artikkel 12.1 (a, d, e, f, g, h)

12.1.a:

I henhold til den nye bestemmelsen i sameloven § 3-10 skal språkstimuleringskommuner (i forvaltningsområdet for samiske språk) å sørge for et samisk språk- og kulturtilbud til barn, unge og eldre.

Vi viser til omtale under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

12.1.d:

Leselyststrategi

I mai 2024 la kunnskapsministeren og kultur- og likestillingsministeren frem leselyststrategien «Sammen om lesing – Leselyststrategien 2024-2030». Leselyststrategien har som mål at barn og unge skal få gode leseferdigheter og leseopplevelser gjennom et mangfoldig litteraturtilbud og litteraturformidling. Blant tiltakene i strategien er å «styrke Kulturrådets arbeid med litteratur på nynorsk, samiske språk og nasjonale minoritetsspråk». I 2024 mottok Kulturrådet 2 millioner kroner til dette arbeidet.

Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal ordning som sørger for at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kunst og kultur hvert år. Hvert år blir det arrangert møteforum for skoleledere, relevante organisasjoner og parter med ulike temaer. I 2024 var et av DKS-forumene dedikert til nasjonale minoriteter og samisk som tema. Formålet var å inspirere og spre kunnskap om mulighetene for lokalt samarbeid om å utvikle produksjoner fra og med disse gruppene.

Vi viser til omtale «Språkpraksis i Kulturdirektoratet» under rapportering på nordsamisk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.e:

Vi viser til omtale under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.f:

Kulturtanken er en statlig fagetat for kunst og kultur til barn og unge, som ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken. Kulturtanken har ansvar for å fremme samisk og nasjonale minoriteters kunst, kultur og språk gjennom ordningen til alle landets skoleelever. Målet er at barn og unge skal oppleve kunst og kultur på sine egne språk og i sin egen kulturelle kontekst, og å skape økt kunnskap om og forståelse for samisk og nasjonale minoriteters kultur og historie.

Det samiske og alle de nasjonale minoritetene ble tematisert i DKS-produksjoner i 2023.

12.1.g:

Boklov:

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt - Norsk kulturfond

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Bevaringsplan for samiske arkiver.

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Det samiske nasjonalteateret Beaivváš

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv

Arkivverket mottok i 2020 fireårig prosjektmidler for å videreutvikle Digitalarkivet til en nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv. Løsningen tilbys til bevaringsinstitusjoner i statlig, kommunal og privat sektor. Funksjonalitet og tjenester som utvikles som del av løsningen vil gjøre det mulig å søke i og få framvist arkivmateriale uavhengig av hvor du bor. Dette vil også forbedre tilgangen til samiske arkivmateriale i Norge.

Nuohtti - søkeportal for samisk arkivmateriale

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Digitalisering av arkiver etter glemte grupper i Finnmark

I perioden 2015-2018 ble det foretatt et innsamlings- og dokumentasjonsprosjekt kalt «Glemte grupper – Vi er også her!». Prosjektet var et samarbeid mellom museer og arkiv fra nettverket Finnmarksarkivene (FARK), og handlet om arkivmateriale knyttet til fiskebønder i kvenske og sjøsamiske områder.. Dette materialet ble i 2022-2023 digitalisert og publisert gjennom prosjektet «Digitalisering av arkiver etter glemte grupper i Finnmark».

12.1.h:

Vi viser til omtale av «samiske språkmodeller» under Artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c, og til omtale av «Nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv» under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav h.

Artikkel 12.2

Det samiske nasjonalteateret Beaivváš

Vi viser til omtale av det samiske nasjonalteateret Beaivváš under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a. Beaivváš er et turnéteater som tilstreber å benytte alle de samiske språkene som scenespråk og besøker også området hvor samiske språk ikke tradisjonelt brukes.

Audiovisuelle produksjoner/film på samiske språk

Vi viser til omtale av Internasjonalt samisk filminstitutt (ISFI) og Norsk filminstitutt (NFI) under artikkel 11 avsnitt 1 bokstav aiii. ISFI og NFI har bidratt til flere samiske filmprosjekt på samiske språk som vises over hele landet.

Norsk rikskringkasting (NRK)

Vi viser til omtale av NRKs forpliktelser overfor de samiske språkene i Norges 8. rapport på Minoritetsspråkpakten, artikkel 7.3.

Vi viser til omtale av DKS-forum i artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

Artikkel 12.3

Dávvirat Duiskkas-prosjektet og samiske samlinger i Tyskland:

Dávvirat Duiskkas-prosjektet samarbeider tett med det svenske samiske museet Ajtte, og det finske Siida, samt andre interessenter i og utenfor Sápmi. Prosjektet startet opp høsten 2021, som et femårig samarbeidsprosjekt med egen bevilgning på statsbudsjettet. Dávvirat Duiskkas er initiert, finansiert og tilrettelagt av KUD, Sametinget er prosjekteier, mens Samisk museumslag, som en del av Norges Museumsforbund, er prosjektansvarlig. Prosjektet inkluderer de seks museene under Sametinget.

Det samiske nasjonalteateret Beaivváš i Kautokeino – nytt samlokalisert bygg:

Vi viser til omtale under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

Internasjonalt samisk filminstitutt:

Vi viser til omtale under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a, punkt iii.

Ellers viser vi til omtalen av samisk kunstnerråd (SDR), digitale stier og samisk kulturarv, Nuohtti (søkeportal for samisk arkivmateriale), Nordisk formannskap i Nordisk ministerråd i 2022, kultursamarbeid i nordområdene, kunstbiennalen i Venezia, Arctic Arts Summit, Bokässan i Gøteborg under rapport på nordsamisk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Artikkel 13

Det økonomiske og sosiale liv

Artikkel 13.2 (c,e)

13.2.c:

Ingen merknader.

13.2.e:

Ingen merknader.

Artikkel 14

Grenseoverskridende kontakter

Artikkel 14.b

Sámi Giellagáldu mottar midler til driften over de tre sametingenes budsjett. Sametinget i Norge har bevilget 52 258 000,- NOK til Sámi Giellagáldu i 2024. Sametinget velger selv hvordan de vil prioritere midlene de får over den årlige rammeoverføringen til Sametinget.

FNs generalforsamling har vedtatt at 2022–2032 er FN's tiår for urfolksspråk. Sametinget og Kommunal- og distriktsdepartementet har i samarbeid med flere aktører utarbeidet en handlingsplan for Norges arbeid med tiåret, og etablert et nasjonalt samarbeidsforum for å følge opp handlingsplanen. Norge sitter som medlem i Global Task Force for andre periode på rad, og har representanter i en ad hoc-gruppe om digitalisering.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Overvåker etterspørselen etter undervisning i og/eller på samiske språk på hvert utdanningsnivå, fra barnehage til høyere utdanning, og møter foreldrenes etterspørsel etter barnehageplasser

Sameloven § 3-8 slår fast at alle har rett til opplæring i samisk. Når det gjelder opplæring i og på samiske språk, reguleres dette av opplæringsloven og tilhørende forskrifter. Samiske elever har i grunnskolen og i videregående opplæring rett til opplæring i nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk. I tillegg stiller forskrift om læreplaner etter opplæringsloven § 1-4 andre ledd krav om at undervisningen skal omfatte kunnskap om den samiske folkegruppen, inkludert språk, kultur og samfunnsliv, innenfor relevante fagområder.

Statsforvalteren har ansvar for å føre tilsyn med at kommuner og fylkeskommuner oppfyller sine lovpålagte forpliktelser. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringsloven. Departementet kan delegere myndigheten etter de vanlige regler om delegering, og statsforvalteren er etter delegasjon klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringsloven.

Utdanningsdirektoratet har oversikt over antall elever som får undervisning i og på samiske språk.

Treffer tiltak for å styrke rekrutteringen til kvensk og samisk lærerutdanning

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet tilbyr kvensk både som eget fag og som valgfag i grunnskolelærerutdanning for trinn 1 – 7.

Utdanningsdirektoratet gir prosjektstøtte til barnehage- og skoleeiere som har ansatte som tar et grunnkurs i kvensk, for å øke kvenskkompetansen i barnehager og skoler. Dette skal også motivere ansatte til å studere kvensk videre. Statsforvalteren i Troms og Finnmark forvalter også en ordning med studiepermisjon til videreutdanning i kvensk eller finsk for lærere i grunnopplæringen

I Meld. St. 13 (2022-2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning forventer regjeringen at utdanningsinstitusjonene utvider rekrutteringsgrunnlaget til samisk lærerutdanning. Dette ble fulgt opp i budsjettet for 2024, ved at UiT og Samisk høyskole fikk midler til nasjonalt samarbeid om samisk som fag i lærerutdanningen og til styrket begyneropplæringstilbud i nordsamisk språk. Vi viser til omtale under punkt 8.2 for nordsamisk. Rekrutteringen til samiske grunnskolelærerutdanninger har ligget stabilt de siste årene.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for nordsamisk språk

Sikre at helse- og omsorgsinstitusjoner som sykehus og sykehjem tilbyr tjenester på nordsamisk
--

I 2020 ble det etablert en klinikk for samiske helsetjenester under Finnmarkssykehuset. Sámi klinihkka holder til i Karasjok, og er spesielt rettet mot samiske pasienter. Klinikken er fordelt på to lokasjoner med spesialistlegesenteret, døgnenheten og VPP i Ávjovárgeaidnu, og BUP, UPA, FoU, TSB poliklinikk, og familieenheten i Stuorraluohkká.

Sikre at det er insentiver som gjør at elever som har valgt nordsamisk som andrespråk i grunnskolen, fortsetter med nordsamisk på videregående, da dette er rekrutteringsgrunnlaget for lærerutdanning for nordsamisk

I ny opplæringslov er retten til opplæring i samisk i videregående opplæring utvidet, slik at også ikke-samiske elever som har hatt opplæring i grunnskolen, kan fortsette med samiskopplæringen i videregående opplæring.

Ytterligere anbefalinger

Sikre nok plasser i barnehager som bruker nordsamisk, til å møte foreldrenes etterspørsel.
--

Regjeringen har innført gratis barnehage i Finnmark og Nord-Troms. Til orientering har Sametinget en ordning med gratis samiskspråklig barnehageordning for barn bosatt sør for regjeringens virkeområde i Nord-Tromsø og Finnmark.

Andre endringer eller tiltak

Nordsamisk

Siden 2020 har Kommunal- og distriktsdepartementet mottatt og behandlet søknader om nordsamiske navn fra flere kommuner. Navnene fastsettes av Kongen i statsråd, og kommunene har plikt til å konsultere om navnevalget. Den samiske stedsnavntjenesten ved Sametinget har kommet med endelige tilrådninger i sakene.

I søknadene departementet har fått har det ikke vært noen uenighet om navnevalget, og Kongen i statsråd har fastsatt navnene i tråd med Sametingets endelige tilrådning.

Lulesamisk

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i)

7.1.a:

Nordlandsmuseet og Árran lulesamisk senter har samarbeidet om den samiske utstillingen i Bymuseet i Bodø. Utstillingen åpnet i 2024, samme år som Bodø var europeisk kulturhovedstad. Samarbeidet har bidratt til økt kompetanse innen samisk kunst- og kulturhistorie ved Bymuseet, og styrke Árrans arbeid innen samlingsforvaltning, formidling og forskning. For å kunne ta i bruk Bymuseet som utstillingsarena var det nødvendig med en oppgradering. Kultur- og likestillingsdepartementet har bidratt med investeringsmidler og økt driftstilskudd til Nordlandsmuseet.

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a som gjelder tilsvarende for lulesamisk.

7.1.b:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

7.1.c:

Vi viser til omtale av «Språkloven», «Samiske språkmodeller» og «Utvikling av samiske språkmodeller – Arkivverket» under rapportering på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c for nordsamisk.

Vi viser også til omtale av «Bevaringsplan for samiske privatarkiv», «Prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål», «Boklov», «Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt - Norsk kulturfond» og «Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet» under rapportering på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a for nordsamisk.

7.1.d:

Vi viser til omtale av «Språklov», «samiske språkmodeller» og «NB Wisper» under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Vi viser til omtale av «Boklov», «Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt - Norsk kulturfond» og «Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet» under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Vi viser til omtale av «Samisk språkplan i KORO – Kunst i offentlige rom» og «Språkpraksis i Kulturdirektoratet» under rapport på nordsamisk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav d.

7.1.e:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav e.

Vi viser til internasjonalt samisk filminstitutt under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a, punkt iii.

Vi viser til omtalen av Det samiske nasjonalteateret Beaivváš under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

7.1.f:

Vi viser til omtale av nordsamisk, på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f om samisk i skolen, samiske læremidler og fjernundervisning.

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f om samisk fagspråk i ny universitets- og høyskolelov og rammeplaner for samiske lærerutdanninger. Lulesamisk lærerutdanning har norsk som undervisningsspråk, men gir kompetanse i lulesamisk. Lulesamisk lærerutdanning vil gi barn i distriktet bedre muligheter for språkopplæring i morsmålet. Dette vil også bidra til at språket holdes levende.

Statsforvalterne i Nordland og i Troms og Finnmark har hatt årlige tildelinger i denne rapporteringsperioden for å utvikle kompetansen til fjernundervisningslærerne i samisk. Utdanningsdirektoratet har bidratt med piloter fra 2021-2023 gjennom nasjonal plattform for fjernundervisning for å utvikle kvaliteten på fjernundervisning i sør- og lulesamisk.

Nord universitet har utviklet lulesamisk grunnskolelærerutdanning og samarbeider tett med regionale myndigheter om rekruttering til utdanningen. Utdanningen ble etablert i 2018, og det første kullet (to kandidater) fullførte i 2023. Universitetet tilbyr også språkstudier og bachelorutdanning i lulesamisk, som kan inngå i en gradsutdanning for å bli lærer. I statsbudsjettet for 2024 fikk universitetet midler lagt inn i rammen for å styrke de sørsamiske og lulesamiske fagmiljøene, for å bidra til å etablere et fullverdig utdanningstilbud i disse språkene. I 2021 opprettet Nord universitet en arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning med samisk profil i lulesamisk og sørsamisk. Den gis på deltid, og første kull vil etter planen fullføre våren 2025.

7.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav g.

7.1.h:

I rammebevilgningen over statsbudsjettet til Nord universitet er det også midler til forskning på fagområdene hvor det er utdanning. Det betyr at universitetet forsker på lulesamisk og samiske forhold.

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav h og «samiske språkmodeller» under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c, og bokstav h.

7.1.i:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Artikkel 7.2

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 2, og til omtale for nordsamisk på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Artikkel 7.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, Artikkel 7, avsnitt 3.

Artikkel 7.4

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 4.

Vi viser til omtale av nordsamisk på artikkel 7, avsnitt 4 og «Språkloven» under Artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Artikkel 7.5

Ingen merknader.

Del III

Tiltak for å fremme bruken av regions- eller minoritetsspråk i offentlig virksomhet i samsvar med de forpliktelser som er inngått i henhold til art. 2, paragraf 2

Artikkel 8

Utdannelse

Artikkel 8.1 (biv, civ, g, i)

8.1.biv:

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 8, avsnitt 1, bokstav b, punkt iv.

8.1.civ:

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 8, avsnitt 1, bokstav c, punkt iv.

8.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 8, avsnitt 1, bokstav g og bokstav i.

Artikkel 8.2

Ingen merknader.

Artikkel 9

Domsmyndigheter

Artikkel 9.1 (a (i-iv), b (i-iii), d)

9.1.a(i-iv):

Vi viser til omtale av rett til bruk av samisk i rettsvesenet, samisk forum og veileder for behandling av samiske saker i domstolene på nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

9.1.b(i-iii):

Vi viser til omtale av nordsamisk under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

9.1.d:

Vi viser til omtale på nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

I sivile saker med fri sakførsel og i alle straffesaker dekkes utgiftene av det offentlige. I andre sivile saker blir utgifter til tolk dekket når domstolen mener det er nødvendig. Utgiftene til tolk kan også dekkes av det offentlige hvis vitner eller sakkyndige ikke kan norsk. Når retten har funnet det nødvendig med oversettelser til og fra samisk, dekkes utgiftene av staten.

Artikkel 9.2.a

Vi omtale på nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

Artikkel 10

Administrative myndigheter og offentlige tjenester

Artikkel 10.1 (aiii)

10.1.aiii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10.1.aiii.

Artikkel 10.2 (a, b, d, f, g)

10.2 a:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a.

10.2 b:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav b.

10.2 d:

Vi viser til omtale av nordsamisk under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav d.

Endringene i sameloven § 3-2 om oversettelse av regler, kunngjøringer og skjema tydeliggjør at ansvaret for dette ligger hos de utstederorganene. Bestemmelsen er også oppdatert slik at den nå omfatter både papirbaserte og digitale skjemaer.

10.2 f:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav f.

10.2.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav g.

Artikkel 10.3.b

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav b.

Artikkel 10.4.b

Som det fremgår av sameloven § 3-7, har ansatte i offentlige organer rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk dersom organet har behov for slik kompetanse. Videre, etter § 3-14, kan kommuner, fylkeskommuner og statlige offentlige organer som har behov for ansatte med samisk språkkunnskap for å kunne utføre sine oppgaver, etterspørre samisk språkkunnskap som en ønsket eller nødvendig kvalifikasjon når det lyses ut stillinger.

Artikkel 10.5

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 5.

Artikkel 11

Media

Artikkel 11.1 (aiii, bi, cij, d, ei, fii)

11.1.aiii:

Vi viser til omtale av tiltak under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a.

11.1.bi:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav b.

11.1.cii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav c.

11.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1 bokstav a og bokstav g.

11.1.ei:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav e.

11.1.fii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav f.

Artikkel 11.2

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 2.

Artikkel 11.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 3.

Artikkel 12

Kulturaktiviteter og kulturanlegg

Artikkel 12.1 (a, d, e, f, g)

12.1.a:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

12.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d, og artikkel 7, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.e:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.f:

Vi viser til omtale av den kulturelle skolesekken (DKS) av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

Artikkel 12.2

Viser til omtale av Det samiske nasjonalteateret Beavvváš, Audiovisuelle produksjoner/film på samiske språk og Norsk rikskringkasting (NRK) under rapport på artikkel 12.2 Nordsamisk.

Artikkel 12.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Artikkel 13

Det økonomiske og sosiale liv

Artikkel 13.1 (d)

13.1.d:

De språklige rettighetene i sameloven kapittel 3 er minimumsrettigheter. Forvaltningen står derfor fritt til å gjøre mer enn det som følger av loven og forskriftene.

Artikkel 13.2 (b, e)

13.2.b:

De språklige rettighetene i sameloven kapittel 3 er minimumsrettigheter. Forvaltningen står derfor fritt til å gjøre mer enn det som følger av loven og forskriftene.

13.2.e:

Ingen merknader her.

Artikkel 14

Grenseoverskridende kontakter

Artikkel 14.b

Vi viser til omtalen av Sámi Giellagáldu under rapporteringen på nordsamisk, artikkel 14, bokstav b.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Bevilger bærekraftige midler til revitalisering og utvikling av kvensk, lulesamisk, sørsamisk, og romani, de mest truede minoritetsspråkene.

Kvensk:

Utdanningsdirektoratet har de siste årene økt tildelingen både til utviklingen av læremidler til faget kvensk eller finsk som andrespråk og til prosjekter for å fremme kvensk i barnehagen.

I budsjettet for 2024 ble det lagt midler inn i rammen til Nord universitet til styrking av fagmiljøene i lulesamisk og sørsamisk.

Romanes:

I 2024 tildelte myndighetene midler til utvikling av Bildetema på romanes og til utvikling av en grammatikk i språket.

Vi viser til omtale av anbefalingene under rapporteringen på nordsamisk.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for lulesamisk

Sikre at den nye administrative inndelingen ikke får en negativ innvirkning på lulesamisk i utdanning.

Den 1. januar 2020 ble Tysfjord kommune delt i to. Kommunen var en forvaltningskommune for lulesamisk språk. Halvparten av kommunen (den sørlige delen) ble slått sammen med Hamarøy kommune, som fra 1. januar 2020 ble en del av forvaltningsområdet for lulesamisk språk. Den andre halvparten av Tysfjord kommune (den nordlige delen) ble innlemmet i Narvik kommune.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (nå Kommunal- og distriktsdepartementet) konsulterte Narvik kommune, Sametinget og lokale samiske interesser om hvordan Narvik kommune skulle legge til rette for lulesamisktalende som ble overført til Narvik. Det norske Kommunal- og moderniseringsdepartementet stilte i 2020 spesielle midler til rådighet for Narvik kommune for å ivareta disse språkbrukerne.

Vi er ikke kjent med noen negative konsekvenser for lulesamisk opplæring i den tidligere Tysfjord kommune.

Sikre at det er insentiver som gjør at elever som har valgt lulesamisk som andrespråk i grunnskolen, fortsetter med lulesamisk på videregående, da dette er rekrutteringsgrunnlaget for lærerutdanning for lulesamisk.

I ny opplæringslov er retten til opplæring i samisk i videregående opplæring utvidet, slik at også ikke-samiske elever som har hatt opplæring i grunnskolen, kan fortsette med samiskopplæringen i videregående opplæring.

Ytterligere anbefalinger fra Ekspertkomiteen for lulesamisk

Framskaffe muligheter som setter de som ikke snakker lulesamisk, også voksne, i stand til å lære det.

Sametinget har gjennom sin rammeoverføring handlingsrom til å fordele midler til språksentrene, som har som mål å synliggjøre samisk språk og bidra til at samisk språk styrkes og utvikles. Språksentrenes aktiviteter er i stor grad med på å synliggjøre samisk i nærområdet, blant annet i lulesamisk område. Språksentrene tar utgangspunkt i sine språkområder og igangsetter tiltak tilpasset behovene i de ulike områdene.

Oppmuntre til bruk av lulesamisk, muntlig og skriftlig, i utdanning, i media og i kulturaktiviteter.
--

Tilskuddsordningen til samiske aviser gir tilskudd til avissider på lulesamisk eller sørsamisk til aviser som utgis i eller har en betydelig dekning innenfor de lulesamiske eller sørsamiske kjerneområdene. Vi viser til omtale av nordsamisk under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Vi viser til omtale av nordsamisk om språklov under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Vi viser til omtale av nordsamisk om ny universitets- og høyskolelov under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12.

Sørsamisk

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i)

7.1.a:

Vi viser til omtale av tiltak som anerkjenner og fremmer flere samiske språk omtalt under Del II Nordsamisk, 7, avsnitt 1, bokstav a, slik som Boklov, Tilskuddsordningen for litteraturprosjekt – Norsk kulturfond, Innkjøpsordningene – Kulturrådet, Bevaringsplan for samiske privatarkiv og Det samiske nasjonalteateret Beaivváš i Kautokeino – nytt samlokalisert bygg.

Saemien Sijte

Statsbygg har oppført et nybygg for det sørsamiske museet og kultursenteret Saemien Sijte på Snåsa. Saemien Sijte åpnet for publikum i juni 2022 og omfatter både utstillingsarealer, areal for konservering og verksteder for ulike duodji og magasiner for ulike samiske kulturgjenstander.

Saemien Sijte er et viktig tiltak for forskning og formidling av sørsamisk kultur, historie, språk, identitet og kulturarv. Nybygget har gjort det mulig å tilbakeføre gjenstandene fra sørsamisk område gjennom Bååstede-prosjektet (se artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a for nordsamisk).

7.1.b:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav b.

7.1.c:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1 og bokstav a og c.

7.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a, c og d.

7.1.e:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav e.

Vi viser til omtale av nordsamisk om språklov under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

7.1.f:

Sørsamiske lærerutdanning har norsk som undervisningsspråk, men gir undervisningskompetanse i sørsamisk. Nord universitet etablerte sørsamisk grunnskolelærerutdanning i 2018, og det første kullet startet i 2019 og fullførte i 2024 (med tre kandidater). Universitetet samarbeider tett med regionale myndigheter om rekruttering til utdanningen. Universitetet tilbyr også språkstudier i sørsamisk. Språkstudiene i sørsamisk kan inngå i grad som suppleres med en praktisk-pedagogisk utdanning for å bli lærer. I 2021 etablerte Nord universitet en arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning med samisk profil i lulesamisk og sørsamisk. Den gis på deltid over fire år, og de første kandidatene fullfører etter planen våren 2025.

I statsbudsjettet for 2024 fikk universitetet midler lagt inn i rammen for å styrke de sørsamiske og lulesamiske fagmiljøene, for å bidra til å etablere et fullverdig utdanningstilbud i disse språkene. Høsten 2024 startet den første masterutdanningen i sørsamisk språk- og litteraturvitenskap ved Nord universitet i samarbeid med UiT–Norges arktiske universitet.

Vi viser til omtale av nordsamisk og lulesamisk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

7.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav g.

7.1.h:

I rammebevilgningen over statsbudsjettet til Nord universitet inngår det midler til forskning på fagområdene hvor det er utdanning. Det betyr at universitetet blant annet forsker på sørsamisk og samiske forhold.

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 1 og bokstav c og h.

7.1.i:

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Artikkel 7.2

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c og artikkel 7, avsnitt 2.

Artikkel 7.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 3.

Artikkel 7.4

Vi viser til omtale av nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c og artikkel 7, avsnitt 4.

Artikkel 7.5

Ingen merknader.

Del III

Tiltak for å fremme bruken av regions- eller minoritetsspråk i offentlig virksomhet i samsvar med de forpliktelser som er inngått i henhold til art. 2, paragraf 2

Artikkel 8

Utdannelse

Artikkel 8.1 (biv, civ, g, i)

8.1.biv:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 8, avsnitt 1, bokstav b.

8.1.civ:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 8, avsnitt 1, bokstav c.

8.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 8, avsnitt 1, bokstav g.

8.1.i:

Ingen merknad.

Artikkel 8.2

Høsten 2024 ble det fastsatt et tydelig mandat for Sørsamisk kunnskapspark, etter konsultasjoner med Sametinget. Mandatet er tydelig på at virksomheten skal prioritere sørsamisk språkopplæring, men åpner for at virksomheten ved kapasitet også kan tilby språkopplæring i nord- og lulesamisk. At Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Sametinget er omforent om et mandat, vil tydeliggjøre hva som skal være virksomhetens tilbud og sørge for mer stabil drift.

Artikkel 9

Domsmyndigheter

Artikkel 9.1 (a (i-iv), b (i-iii), d)

9.1.a(i-iv):

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

9.1.b(i-iii):

Vi viser til omtale av nordsamisk, under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

9.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

I sivile saker med fri sakførsel og i alle straffesaker dekkes utgiftene av det offentlige. I andre sivile saker blir utgifter til tolk dekket når domstolen mener det er nødvendig. Utgiftene til tolk kan også dekkes av det offentlige hvis vitner eller sakkyndige ikke kan norsk. Når retten har funnet det nødvendig med oversettelser til og fra samisk, dekkes utgiftene av staten.

Artikkel 9.2.a

Vi viser til omtale av nordsamisk, under rapporteringen på nordsamisk, under artikkel 9, avsnitt 1, bokstav a.

Artikkel 10

Administrative myndigheter og offentlige tjenester

Artikkel 10.1 (aiii)

10.1.aiii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 1, bokstav aiii.

Artikkel 10.2 (a, b, d, f, g)

10.2 a:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a.

10.2 b:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a og b.

10.2 d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a og b.

10.2 f:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a og b.

10.2.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav a og b.

Artikkel 10.3.b

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 2, bokstav b.

Artikkel 10.4.b

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 4, bokstav b.

Artikkel 10.5

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 10, avsnitt 5.

Artikkel 11

Media

Artikkel 11.1 (aiii, bi, cii, d, ei, fii)

11.1.ii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a.

11.1.bi:

Ingen merknader.

11.1.cii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav c.

11.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav a og g.

11.1.ei:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav e.

11.1.fii:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 1, bokstav e.

Artikkel 11.2

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 2.

Artikkel 11.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 11, avsnitt 3.

Artikkel 12

Kulturaktiviteter og kulturanlegg

Artikkel 12.1 (a, d, e, f, g)

12.1.a:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

12.1.d:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

Vi viser også til omtale av «Språkpraksis i Kulturdirektoratet» under rapportering av nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.e:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.f:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

12.1.g:

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav g.

Artikkel 12.2

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

Artikkel 12.3

Vi viser til omtale av nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav i.

Artikkel 13

Det økonomiske og sosiale liv

Artikkel 13.1 (d)

13.1.d:

De språklige rettighetene i sameloven kapittel 3 er minimumsrettigheter. Forvaltningen står derfor fritt til å gjøre mer enn det som følger av loven og forskriftene.

Artikkel 13.2 (b, e)

13.2.b:

De språklige rettighetene i sameloven kapittel 3 er minimumsrettigheter. Forvaltningen står derfor fritt til å gjøre mer enn det som følger av loven og forskriftene.

13.2.e:

Ingen merknad.

Artikkel 14

Grenseoverskridende kontakter

Artikkel 14.b

Vi viser til omtalen av Sámi Giellagáldu under nordsamisk artikkel 14, bokstav b. Vi viser til omtalen av nordsamisk om Sámi Giellagáldu under artikkel 14, bokstav b.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Vi viser til omtale av anbefalingene under nordsamisk og lulesamisk.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for sørsamisk

Framskaffe former og midler for undervisning i og studier av sørsamisk på alle passende nivåer, herunder ved fjernundervisning.

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å oppdatere kunnskapsgrunnlaget om fjernundervisning i samisk språk for elever i hele grunnopplæringen. Direktoratet foreslå tiltak som samlet, men og hver for seg, kan bidra til å bedre kvaliteten i fjernundervisningen til elever som får opplæring i samisk.

Sikre at det er insentiver som gjør at elever som har valgt sørsamisk som andrespråk i grunnskolen, fortsetter med sørsamisk på videregående, da dette er rekrutteringsgrunnlaget for lærerutdanning for sørsamisk.

I ny opplæringslov er retten til opplæring i samisk i videregående opplæring utvidet, slik at også ikke-samiske elever som har hatt opplæring i grunnskolen, kan fortsette med samiskopplæringen i videregående opplæring.

Ytterligere anbefalinger fra Ekspertkomiteen for sørsamisk

Framskaffe muligheter som setter de som ikke snakker sørsamisk, også voksne, i stand til å lære det.

Tilskuddsordningen for samiske aviser gir støtte til avissider på lulesamisk eller sørsamisk, for aviser som utgis i eller har betydelig dekning i lulesamiske eller sørsamiske kjerneområder.

Vi viser til omtale av språklov under nordsamisk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c. Se dessuten tidligere svar under ytterligere anbefalinger fra Ekspertkomiteen.

Oppmuntre til bruk av sørsamisk, muntlig og skriftlig, i utdanning, i media og i kulturaktiviteter

Vi viser omtale under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a og under artikkel 12, avsnitt 1, bokstav d.

Vi viser til omtale av ny universitets- og høyskolelov under rapporteringen under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

Andre tiltak eller lignende

Kommunal- og distriktsdepartementet har siden 2020 mottatt og behandlet søknader om sørsamiske navn fra kommunene Røros, Trondheim, Levanger og Rana. Navnene er fastsatt av Kongen i statsråd, jf. kommuneloven § 3-1 tredje ledd. Kommunene har plikt til å konsultere «representanter for berørte samiske interesser» om navnevalget, jf. sameloven § 4-4. Den samiske stedsnavntjenesten ved Sametinget har kommet med endelige tilrådninger i sakene.

I søknadene departementet har fått har det ikke vært noen uenighet om navnevalget, og Kongen i statsråd har fastsatt navnene i tråd med Sametingets endelige tilrådning.

Kvensk

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i)

7.1.a:

Kväänin kielipalkinto – kvensk språkpris

Språkrådet har delt ut Kväänin kielipalkinto – kvensk språkpris to ganger siden 2020. Språkprisen skal medvirke til å verne, fremme, utvikle og bevare det kvenske språket.

Kvensk institutt

I 2025 økte tilskuddet fra Kultur- og likestillingsdepartementet til Kvensk instituttet til kr. 8 700 000, opp fra kr 6 855 000 i 2020 (kap. 326, post 73 i statsbudsjettet).

Kvenske/norskfinske museer:

Vadsø museum – Ruija kvenmuseum er ansvarsmuseum for kvensk/norskfinsk historie og kultur, samtidig som museet formidler lokalhistorie for Vadsø og bygdene rundt. Kvensk Språksenter Vadsø er lokalisert i museet. Bygget åpnet i august 2022.

Kvääniteatteri ble stiftet i september 2022, og er etablert i tilknytning til Halti kvenkultursenter i Nordreisa, Nord-Troms. Teateret har fått støtte siden 2022 og har siden 2023 mottatt fast driftsstøtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Teateret spiller en viktig rolle i å formidle kvenske historier, kultur og identitet både nasjonalt og internasjonalt. De har som mål å utvikle kvensk teaterkunst, ivareta språket, bygge identitet og kultur, og synliggjøre utfordringer for kvener og andre minoriteter.

Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet

I 2023 endret Kulturrådet formålsparagrafen for tilskuddsordningen for litteraturformidling til også å omfatte de nasjonale minoritetsspråkene. Tilskuddsordningen skal bidra til at en stor bredde av litteratur – primært på norsk, samisk og de nasjonale minoritetsspråkene (kvensk, romani og romanes) – blir profesjonelt formidlet til et bredt sammensatt og allment publikum.

Tilskudd til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur

Kommunal- og distriktsdepartementet bevilger årlig tilskudd til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur. Målet med ordningen er å bidra til å revitalisere kvensk språk og fremme kvensk/norskfinsk kultur, spesielt blant barn og unge. Midlene går blant annet til etablering og drift av kvenske språksentre og til kvensk avis, Ruijan Kaiku. Siden 2020 har tilskudd til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur hatt en jevn økning.

Kulturdirektoratet forvalter tilskuddsordningene for kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur.

Tilskudd kan gis til frivillige organisasjoner, privatpersoner, kommuner, institusjoner og foretak, både

innenfor og utenfor det tradisjonelle bosettingsområdet til kvener/norskfinner. Kulturdirektoratet har også dialog med kvenske/norskfinske organisasjoner.

Utdanning

I overordnet del og med nye læreplaner i LK20 har innhold knyttet til de nasjonale minoritetsspråkene blitt forsterket. Overordnet del av læreplanverket legger blant annet vekt på at folkegruppene som er definert som nasjonale minoriteter, har bidratt til å forme den norske kulturarven, og at opplæringen skal gi kunnskap om disse folkegruppene.

I læreplanen i norsk er det lagt vekt på at faget skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge. Dette kan inkludere kvensk. Læreplanen i samfunnsfag legger vekt på å inkludere majoritets- og minoritetsperspektiv og har flere kompetansemål knyttet til mangfold, kultur og identitet i Norge.

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter tiltak for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene, inkludert deres språk. Som ledd i implementeringen av det nye læreplanverket, gjennomførte Utdanningsdirektoratet nasjonale læreplankonferanser i 2024. Her ble det avholdt en panelsamtale med representasjon fra samisk ungdom og fra de nasjonale minoritetene. «Den kulturelle skolesekken» er en nasjonal ordning som bidrar til at skoleelevene får oppleve profesjonell kunst og kultur i skolen. Forum for den kulturelle skolesekken har løftet hvordan den kulturelle skolesekken kan bidra til å fremme det samiske og de nasjonale minoritetenes språk og kultur gjennom kulturelle aktiviteter i skolen. Utdanningsdirektoratet arbeider også med synliggjøring av de nasjonale minoritetene gjennom ulikt støttemateriell på udir.no og markering av Kvenfolkets dag.

7.1.b:

Forvaltningen av tilskuddsordningene til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur ble 1. januar 2023 flyttet fra Troms og Finnmark fylkeskommune til Kulturdirektoratet. Flyttingen av tilskuddsordningene til Kulturdirektoratet har bidratt til å synliggjøre at tilskuddsordningen er en nasjonal ordning. Endringen ble utført etter dialog med kvenske/norskfinske organisasjoner.

7.1.c:

Vi viser til omtalen under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Språkloven

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Språkloven slår fast offentlige organers ansvar for å verne og fremme kvensk, romani og romanes. Loven slår fast status til disse språkene som nasjonale minoritetsspråk og loven uttrykker at kvensk, romani og romanes er likeverdige med norsk som uttrykk for språk og kultur.

Språkrådet

Språkrådet arbeider for å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes. Dette gjøres ved å gi råd til offentlige organer og samarbeide med språkbrukerne. Skolen er en viktig arena, og Språkrådet gir råd til utdanningsmyndighetene. De har også samarbeidet med kommuner for å synliggjøre flerspråkighet, og resultatet er en brosjyre med tiltak for flere språk, inkludert kvensk.

Språkrådet er ansvarlig for kvenske stedsnavn. De forvalter tilskudd for innsamling av stedsnavn, inkludert kvenske. Språkrådet deltar i prosjektet Små språk i Norden, som støttes av Nordisk ministerråd og fokuserer på å styrke små språk. Prosjektet inkluderer nettportalen Borealium med verktøy for små språk, som stavekontroller og ordbøker.

Kvenske stedsnavn er inkludert i lov om stadnamn (stadnamnlova).

Kvensk i barnehagen

Tiltakene for å fremme kvensk i barnehagen og sikre opplæringen i kvensk eller finsk som andrespråk, omtales på punktene under bokstav d.

Handlingsplan for kvensk språk

Måltrettet plan for kvensk språk (2017–2021) ble evaluert i 2022/2023. Gjennomgangen viste at mye har hendt på feltet siden den måltrettede planen ble presentert. Det ble kunngjort i mars 2025 at det skal utarbeides en ny handlingsplan for kvensk språk.

7.1.d:

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid under nordsamisk på artikkel 7, avsnitt1, bokstav c.

Vi viser til omtalen under nordsamisk under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Med ny opplæringslov som trådte i kraft i 2024, ble retten til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk for elever i grunnskolen med kvensk/norskfinsk bakgrunn i Troms og Finnmark gjort individuell, og uavhengig av minimums antall elever ved skolen som ønsker slik opplæring. Dette har til hensikt å gjøre det lettere for målgruppen å få opplæring i disse språkene.

Læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk var del av læreplanverket som ble oppdatert og trådte i kraft fra 1. august 2020.

7.1.e:

Tilskuddsordninger til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur

Tilskuddsordningene til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur blir forvaltet av Kulturdirektoratet. Kulturdirektoratet har siden 2023 hatt årlige møter med organisasjoner som mottar driftsstøtte over tilskuddsordningene.

Midler til utvikling av læremidler

Fra 2023 ble det i utlysningen av midler til utvikling av læremidler i kvensk eller finsk som andrespråk inkludert at det er mulig å søke midler til å oversette og tilrettelegge læremidler som er utviklet i Sverige eller Finland. Dette kan fremme samarbeid mellom grupper på tvers av landegrenser.

7.1.f:

Kvensk i barnehage

Utdanningsdirektoratet har i en årrekke tildelt prosjektstøtte til barnehager i Troms og Finnmark som søker til prosjekter for å fremme kvensk i barnehagen. Det har vært en økning i antall søknader, og i 2024 ble det innvilget prosjektstøtte til prosjekter som omfattet 18 barnehager. Prosjektene bidrar til at barna får møte kvensk språk og kultur gjennom ulike aktiviteter i barnehagene, og ansatte utvikler sin kompetanse for å fremme kvensk i barnehagene.

Kvensk i grunnskolen

Med ny opplæringslov ble retten til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk for elever i grunnskolen med kvensk/norskfinsk bakgrunn i Troms og Finnmark gjort individuell. I ny opplæringslov er det lovfestet en generell informasjonsplikt, denne vil også gjelde retten til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk. Skoler som gir opplæring etter denne retten, kan få tilskudd til opplæringen. Det har vært en liten økning i antall elever som tar kvensk som andrespråk, og i 2024 var det 60 elever i grunnskolen som tok faget.

Utdanningsdirektoratet overtok i 2022 tilskuddordningen for utvikling av læremidler til kvensk eller finsk som andrespråk fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Denne endringen har bidratt til stor økning i søkemengde, og tilgangen på læremidler i kvensk og finsk som andrespråk er i en positiv utvikling.

Utdanningsdirektoratet har etablert en arbeidsgruppe som utvikler, prøver ut og evaluerer hvordan og om den digitale læringsplattformen Digilær kan brukes i nettundervisning i faget «kvensk eller finsk som andrespråk». Målet er å bidra til økt tilgang på læringsressurser og avhjelpe situasjonen med lærermangel. Prosjektet skal evalueres våren 2025.

Se også omtale av læreplanverket og tiltak for å bidra til økt kunnskap om og for nasjonale minoriteter under 7.1.a.

Studier på kvensk

For å stimulere til studier i kvensk, gir Utdanningsdirektoratet etter søknad prosjektstøtte til barnehage- og skoleeiere som har ansatte som tar et grunnkurs i kvensk. Det har de siste årene vært noe mer interesse for denne ordningen.

Høyere utdanning

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) har årsstudium i kvensk og bachelor- og masterprogram i kvensk og finsk. Kunnskapsdepartementet ga i 2018 midler til UiT for å utvikle et lærerutdanningstilbud i kvensk. Tilbudet har vært gitt ved studiested Alta, både som valgfag i grunnskolelærerutdanningene og som videreutdanning for lærere. I Statens lånekaske for utdanning er det en ordning for sletting av studiegjeld for dem som tar minst 60 studiepoeng (ECTS) kvensk som del av, eller i tillegg til, lærerutdanning.

7.1.g:

Kulturdirektoratet ga i 2023 tilskudd til etablering av ett nytt språksenter i Alta, og har gitt forprosjektstøtte til Kåfjord kommune som skal gå til etablering av et kvensk språksenter der. Språk- og kultursentrene tilbyr blant annet kurs i kvensk språk, og er viktige møtesteder for bruk av kvensk språk.

Ny opplæringslov trådte i kraft 1. august 2024. I ny opplæringslov er retten til opplæring i kvensk og finsk utvidet slik at den gjelder for elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved grunnskoler i Troms og Finnmark, uavhengig av hvor mange elever ved skolen som ønsker slik opplæring.

7.1.h:

I rammebevilgningen over statsbudsjettet til UiT – Norges arktiske universitet inngår det midler til forskning på fagområdene hvor det er utdanning. UiT – Norges arktiske universitet har fire vitenskapelige ansatte i kvensk og finsk som har forskning og fagutvikling i kvensk språk og kultur som del av sine forskningsoppgaver.

7.1.i:

Tilskuddsordningene til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur legger opp til at det kan søkes om midler til prosjekter om kvensk språk og kultur over landegrensene.

Artikkel 7.2

Med ny opplæringslov som trådte i kraft i 2024, ble retten til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk for elever i grunnskolen med kvensk/norskfinsk bakgrunn i Troms og Finnmark gjort individuell, slik at den gjelder uavhengig av hvor mange elever ved skolen som ønsker slik opplæring.

Artikkel 7.3

De nye læreplanene i LK20 har styrket innholdet om nasjonale minoriteter. I Overordnet del av læreplanverket står det at fem folkegrupper med lang tilknytning til Norge har status som nasjonale minoriteter, og at disse er: jøder, kvener/norskfinner, skogfinner, rom og romanifolket/tatere. Det fremheves at «kunnskap om samfunnets språklige mangfold gir alle elever verdifull innsikt i ulike uttrykksformer, ideer og tradisjoner. Alle elever skal få erfare at det å kunne flere språk er en ressurs i skolen og i samfunnet». Kvensk er en del av det språklige mangfoldet i Norge. Læreplanen i norsk og samfunnsfag inkluderer mål om språklig og kulturelt mangfold, hvor kvensk kan inngå.

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter tiltak for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene og deres språk, noe som kan fremme respekt og forståelse for kvensk. Dette gjelder for eksempel panelsamtaler med unge fra samiske og nasjonale minoriteter, innlegg fra Norske kveners forbund og omtale av nasjonale minoriteter i ulikt støttemateriell på udir.no, se nærmere omtale under 7.1.a.

Utdanningsdirektoratet har oppdatert informasjon om «Våre nasjonale minoriteter» i tråd med nye læreplaner i grunnopplæringen.

Nasjonale utdanningsmyndigheter finansierer Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger), som tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for skole og lærerutdanning. Målet er å styrke skolens arbeid med demokratisk beredskap mot ulike former for gruppefiendtlighet, som fordommer, fremmedfrykt, rasisme, antisemittisme, muslimfiendtlighet og ekstremisme. Dembra har innhold og ressurser om urfolk og nasjonale minoriteter.

Vi viser også til omtale av Norsk rikskringkasting (NRK) under rapporteringen på nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 3.

Artikkel 7.4

Utdanningsdirektoratet har rådført seg med organisasjonene for kvenene/norskfinnene ved utarbeidelse av filmer om rettigheten til kvensk eller finsk som andrespråk, og ved revidering av utlysningstekst til tilskudd til læremidler. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har også møte med organisasjonene etter deres ønske, i tillegg til de årlige møtene i Kontaktforum (også ungdomsforum) med nasjonale minoriteter som Kommunal- og distriktsdepartementet gjennomfører.

Utdanningsdirektoratet har arrangert en workshop med unge fra alle de nasjonale minoritetene, inkludert kvener/norskfinner, der temaet var innhold og form på nye nettsider. Ønsket var å få ideer og innspill fra de unge før planleggingen av form og innhold på nettsidene begynte.

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under kvensk, samme artikkel, avsnitt og bokstav C.

Artikkel 7.5

Retten til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk gjelder begge språk. Derfor retter Utdanningsdirektoratets tiltak seg mot både kvensk og finsk, inkludert informasjons- og motivasjonsfilmer, støttemateriell og tilskudd til læremidler. Statsforvalterens årlige fagsamling for lærere dekker begge språk, og det gis støtte til skole- og studiebesøk til Finland for skoler som gir finskopplæring.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Vi viser til omtale av anbefalingene under nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for kvensk

Treffe tiltak for å sikre sterkere tilstedeværelse av kvensk i mediene, blant annet gjeninnføre radiosendinger på kvensk.

Fra 2023 er NRK pålagt å tilby innhold på nasjonale minoritetsspråk. NRK har redaksjonell frihet til å bestemme hvordan dette kravet skal oppfylles, og Medietilsynet fører årlig tilsyn.

I 2023 rapporterte NRK at de tilbyr innhold på kvensk på nettsiden Nrk.no/kvensk, sosiale medier, radio og tv. NRK Kvensk/Kvääni tilbyr innhold om kvensk språk, kultur og kvenskrelaterte nyheter gjennom artikler, video, bilder og lydklipp.

NRK Kvensk/Kvääni har utvidet redaksjonen, og publiserer innhold på kvensk.

Bedre situasjonen for kvensk i grunnskoleutdanning og videregående utdanning og bedre tilbudet om kvenske språkreir i barnehager.

I ny opplæringslov som trådte i kraft i 2024, er retten til opplæring i kvensk og finsk utvidet slik at den gjelder for elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved grunnskoler i Troms og Finnmark, uavhengig av hvor mange elever ved skolen som ønsker slik opplæring.

Utdanningsdirektoratet har de siste årene økt tildelingene både til utvikling av læremidler til faget kvensk eller finsk som andrespråk og til prosjekter i Troms og Finnmark for å fremme kvensk i barnehagen. Prosjektstøtte til barnehagene legger til rette for ulike typer aktivitet der barna møter kvensk språk og kultur. Utdanningsdirektoratet tildeler også prosjektstøtte til barnehage- og skoleeiere som har ansatte som tar grunnkurs i kvensk. Direktoratet har i 2024 utviklet en pilot for å prøve ut fjernundervisning i kvensk i grunnskolen i samarbeid med kvenske institusjoner. Dette kan bidra til å gjøre undervisning i kvensk som andrespråk tilgjengelig for elever ved skoler som ikke har stedlig lærer med denne kompetansen. Se nærmere omtale under 7.1.f.

Sikre at det er insentiver som gjør at elever som har valgt kvensk som andrespråk i grunnskolen, fortsetter med kvensk på videregående, da dette er rekrutteringsgrunnlaget for lærerutdanning for kvensk.

Utdanningsdirektoratet har utviklet filmer rettet mot ungdom for å motivere til å ta faget kvensk eller finsk som andrespråk og vise mulighetene faget byr på.

Revideringen av læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk, som en del av fagfornyelsen, kan ha bidratt til å motivere elevene til å fortsette med faget. I tillegg kan utviklingen av flere og ulike læremidler til faget være en motivasjonsfaktor.

Vi viser ellers til omtale av anbefalingene under behandlingen av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk over.

Ytterligere anbefalinger fra Ekspertkomiteen for kvensk

Oppmuntre til at det framskaffes muligheter (herunder lærebøker for voksne) og finansiering som setter de som ikke snakker kvensk, i stand til å lære språket.
--

Utdanningsdirektoratet gir tilskudd til utvikling av læremidler i faget kvensk eller finsk som andrespråk. Både i 2023 og 2024 har Utdanningsdirektoratet tildelt betydelig høyere samlet tilskuddsbeløp. Læremidlene er primært utviklet til bruk for elever i grunnskolen, men kan også brukes i opplæring av voksne.

Ordningen for prosjekt- og driftstilskudd til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur, som forvaltes av Kulturdirektoratet, skal bidra til revitalisering og utvikling av kvensk språk. Tilskuddsposten har økt jevnt over flere år.

Gi mer bærekraftig offentlig støtte til beskyttelse og fremming av kvensk.
--

Vi viser til omtale av språklov og språkrådet under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Utdanningsdirektoratet har økt tildelingen både til utviklingen av læremidler til faget kvensk eller finsk som andrespråk og til prosjekter for å fremme kvensk i barnehagen.

Romanes

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Romanes er anerkjent som et ikke-territoriant språk under minoritetsspråkpakten. Ifølge artikkel 7.5 forplikter partene seg til å anvende, med tilbørlige endringer (*mutatis mutandis*), prinsippene nedfelt i artikkel 7.1-7.4 på ikke-territoriale språk, med de mulige begrensninger som følger av artikkel 7.5, 2. setning.

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i), jf. artikkel 7.5

7.1.a:

Med nye læreplaner i LK20 har innhold knyttet til nasjonale minoritetsspråkene blitt forsterket.

I læreplanen i norsk er det lagt vekt på at faget skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge. Dette kan inkludere romanes. Læreplanen i samfunnsfag legger vekt på å inkludere majoritets- og minoritetsperspektiv og har flere kompetansemål knyttet til mangfold, kultur og identitet i Norge.

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter tiltak for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene, inkludert deres språk. Som ledd i implementeringen av det nye læreplanverket, gjennomførte Utdanningsdirektoratet nasjonale læreplankonferanser i 2024. Her ble det avholdt en panelsamtale med representasjon fra samisk ungdom og fra de nasjonale minoritetene. «Den kulturelle skolesekken» er en nasjonal ordning som bidrar til at skoleelevene får oppleve profesjonell kunst og kultur i skolen. Forum for den kulturelle skolesekken har løftet hvordan den kulturelle skolesekken kan bidra til å fremme det samiske og de nasjonale minoritetenes språk og kultur gjennom kulturelle aktiviteter i skolen. Utdanningsdirektoratet arbeider også med synliggjøring av de nasjonale minoritetene gjennom ulikt støttemateriell på [udir.no](https://www.udir.no).

Se omtale av Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet under rapportering på Kvensk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

7.1.b:

Ikke aktuelt å si noe her, da romanes er regnet som ikke-territorielt språk etter artikkel 1, bokstav c.

7.1.c:

I 2022 ble det gitt ut en ABC-bok på norsk romanes, *ABC Romani shib*, skrevet av professor emeritus Rolf Theil, i nært samarbeid med romsk kultur- og ressurscenter *Romano kher* og med støtte fra Språkrådet og Kulturrådet. Dette er den første ABC-boken i språket romanes som er utgitt i Norge. I motsetning til de andre minoritetsspråkene står romanes sterkt som muntlig språk. De aller fleste romer i Norge bruker språket til daglig og romske barn har det som førstespråk. Men som skriftspråk er romanes i Norge ikke standardisert.

Det er også gitt midler til utvikling av Bildetema på romanes. Det er en flerspråklig interaktiv bildeordbok med illustrasjoner, tekst, lyd og animasjoner til bruk i skolen. I tillegg er det gitt midler til utvikling av en grammatikkbok på romanes.

Vi viser til rapporteringen på nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a og c. Prosjektet Sammen for rom i Lørenskog kommune arbeider blant annet med å tilrettelegge relevant offentlig informasjon for romer på romanes. Tiltaket er et samarbeid mellom kommunen, Romano Kher og romanes-språklige.

7.1 d:

Språkrådet og språkloven

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under rapport på kvensk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Kulturelle tiltak

Videre viser vi til rapporteringen under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Opplæring

Nasjonale myndigheter gir prosjektstøtte til Oslo kommune for tiltak for å bidra til økt deltakelse i barnehage og skole blant romske barn. «Skolelostjenesten» i Oslo kommune har et førskoletilbud på romanes og norsk for å styrke romske barns tospråklighet og romske identitet. Tilbudet er for barn med romsk bakgrunn i Oslo og nærliggende kommuner, og skal lette barnas møte med skolen.

Nasjonale myndigheter gir også prosjektstøtte til Lørenskog kommune og deres arbeid «Sammen for rom», som blant annet har som mål å styrke inkluderingen av romske elever i grunnskoleopplæringen.

Utdanningsdirektoratet har gitt midler til utvikling av Bildetema på romanes (se omtale over, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c). Kommunal- og distriktsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har sammen gitt midler til utvikling av en grammatikkbok på romanes. Dette kan på sikt oppmuntre til bruk av romanes i utdanning.

Opplæringsforskriften åpner for unntak fra kravet til formell kompetanse for morsmåslærere i de nasjonale minoritetsspråkene det ikke finnes studietilbud for i Norge. Dette vil blant annet gjelde for romanes. Dette gjør det lettere å ansette morsmåslærere i romanes, som igjen kan bidra til at det kan gis morsmålsopplæring som en del av særskilt språkopplæring.

Tiltakene

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter tiltak for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene og minoritetsspråkene.

7.1.e:

Kontaktforum mellom nasjonale myndigheter og sentrale myndigheter som arrangeres årlig av Kommunal- og distriktsdepartementet er en møteplass hvor de nasjonale minoritetene kan få kontakt med hverandre. Departementet arrangerer også et kontaktforum for unge voksne, som tilhører en nasjonal minoritet.

7.1.f:

I 2024 har Skolelostjenesten (se omtale under 7.1.d.) arbeidet med tiltak for å standardisere romanes i tillegg til å utvikle ressurser for undervisningen, som grammatikkbok og bildeordboken

nevnt ovenfor. Skolelostjenesten samarbeider med det romske kultur- og ressurscenteret Romano Kher om disse tiltakene.

Vi viser til omtale under romani, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

7.1.g:

Ikke relevant, fordi romanes er et ikke-territorielt språk.

7.1.h:

Ingen merknad.

Vi viser til rapporteringen på 7.1.d.

7.1.i:

Ingen merknad.

Artikkel 7.2 jf. artikkel 7.5

Ny forskrift til opplæringsloven åpner for unntak fra kravet til formell kompetanse for morsmålslærere i de nasjonale minoritetsspråkene det ikke finnes studietilbud for i Norge. Dette vil blant annet gjelde for romanes. Det vil gjøre det lettere å ansette morsmålslærere i dette språket, som kan gi morsmålsopplæring i romanes som en del av særskilt språkopplæring.

Artikkel 7.3 jf. artikkel 7.5

Nasjonale utdanningsmyndigheter finansierer Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger), som tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for skole og lærerutdanning. Målet er å styrke skolens arbeid med demokratisk beredskap mot ulike former for gruppefiendtlighet, som fordommer, fremmedfrykt, rasisme, antisemittisme, muslimfiendtlighet og ekstremisme. Dembra har innhold og ressurser om urfolk og nasjonale minoriteter.

Utdanningsdirektoratet har oppdatert informasjon om «Våre nasjonale minoriteter» i tråd med nye læreplaner i grunnopplæringen, jf. omtale under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Utdanningsdirektoratet videreutvikler informasjon og støtte om nasjonale minoriteter rettet mot eiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler. Målet med Utdanningsdirektoratets støtte er å bidra til at barnehagene og skolene har kunnskap og møter barn, elever og familier fra de nasjonale minoritetene på en god måte og at barnehagene og skolene lærer alle barn og elever om de nasjonale minoritetene. Utdanningsdirektoratet involverer organisasjonene for alle de nasjonale minoritetene i arbeidet. Vi viser for øvrig til tiltak nevnt under 7.1.d.

Ellers viser vi til omtale av Norsk rikskringkasting (NRK)» under nordsamisk, Artikkel 7, avsnitt 3.

Artikkel 7.4 jf. artikkel 7.5

Dialogmøte med Romsk Råd:

Kommunal- og distriktsdepartementet har årlig dialogmøte med Romsk Råd hvor romske representanter kan ta opp de sakene som opptar dem. Departementet og andre sentrale myndigheter har dessuten møte med romske språkbrukere når det er ønske eller behov.

Språktiltak:

Kommunal og distriktsdepartementet, Språkrådet og Utdanningsdirektoratet/Kunnskapsdepartementet har hatt møter med representanter for minoriteten om hva som kan være gode tiltak for å fremme romanes.

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under kvensk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c. Artikkel 7.5

Vi viser til omtale under artikkel 7, avsnitt 1 til avsnitt 4 over.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Vi viser til omtale av anbefalingene under de andre språkene.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for romanes

Oppmuntre til bruk av romanes, muntlig og skriftlig, i det offentlige liv, spesielt i utdanning, i samarbeid med språkbrukerne.

Se rapportering på punktet om *Opplæring* under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav d.

Tiltakene Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene, inkludert deres språk, kan indirekte bidra til å oppmuntre til bruk av og synliggjøring av romanes, ved at kunnskap kan bidra til bevissthet om og positivitet til bruk av romanes.

Vi viser omtalen av språkloven under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Fremme inkludering av respekt, forståelse og toleranse med hensyn til romanes blant målene for utdanning, lærerutdanning og media.
--

Utdanning:

Vi viser til artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Media:

NRK skal tilby egne program for disse de nasjonale og språklige minoritetene, og skal formidle kunnskap om ulike minoritetsgrupper og speile mangfoldet i det norske samfunnet.

Manglende normering og fastsatte standarder gjør det vanskelig for NRK å lage innhold på romani og romanes. For å orientere seg om språksituasjonen for romer har NRK i 2023 hatt møte og dialog med Språkrådet og kultur- og ressurscenteret Romano Kher. Dialogen har ifølge NRK blant annet ført til kjøp av innhold for 2024.

Romano Kher har uttrykt at de har god dialog med NRK om deres forpliktelser til å ha programmer på nasjonale minoritetsspråk.

Ytterligere anbefalinger for romanes

Oppmuntre til forskning på og undervisning i romanes på universitetsnivå.

Anbefalingen gjelder høyere utdanning, men Utdanningsdirektoratet har tildelt prosjektstøtte sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet til utvikling av en grammatikk på romanes. Dette kan være et grunnlag for videre normering av språket.

Gi mer bærekraftig offentlig støtte til beskyttelse og fremming av romanes.

Vi viser til rapportering på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c, og til svar på artikkel 7, avsnitt 1, bokstav f.

Romani

Del II

Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7

Mål og prinsipper

Romani er anerkjent som et ikke-territoriant språk under minoritetsspråkpakten. Ifølge artikkel 7.5 forplikter partene seg til å anvende, med tilbørlige endringer (*mutatis mutandis*), prinsippene nedfelt i artikkel 7.1-7.4 på ikke-territoriale språk, med de mulige begrensninger som følger av artikkel 7.5, 2. setning.

Artikkel 7.1.(a, b, c, d, e, f, g, h, i), jf. artikkel 7.5

7.1.a:

Solheim – taternes bolig

Museene i Sør-Trøndelag har i 2025 fått midler til et prosjekt som dreier seg om å flytte et intakt taterbosted fra Levanger til museets arena Sverresborg friluftsmuseum i Trondheim. Her skal det restaureres og brukes til formidling av taternes overgang fra en omreisende tilværelse til faste bosteder.

Se omtale av Tilskuddsordningen for litteraturformidling – Kulturrådet under Kvensk artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Språkloven

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Språkloven slår fast offentlige organers ansvar for å fremme kvensk, romani og romanes. Loven slår fast status til disse språkene som nasjonale minoritetsspråk og loven uttrykker at kvensk, romani og romanes er likeverdige med norsk som uttrykk for språk og kultur.

Nye læreplaner

Med nye læreplaner i LK20 har innhold knyttet til de nasjonale minoritetsspråkene blitt forsterket.

I læreplanen i norsk er det lagt vekt på at faget skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge. Dette kan inkludere romani. Læreplanen i samfunnsfag legger vekt på å inkludere majoritets- og minoritetsperspektiv og har flere kompetansemål knyttet til mangfold, kultur og identitet i Norge.

Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter tiltak for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene, inkludert deres språk. Som ledd i implementeringen av det nye læreplanverket,

gjennomførte Utdanningsdirektoratet nasjonale læreplankonferanser i 2024. Her ble det avholdt en panelsamtale med representasjon fra samisk ungdom og fra de nasjonale minoritetene. «Den kulturelle skolesekken» er en nasjonal ordning som bidrar til at skoleelevene får oppleve profesjonell kunst og kultur i skolen. Forum for den kulturelle skolesekken har løftet hvordan den kulturelle skolesekken kan bidra til å fremme det samiske og de nasjonale minoritetens språk og kultur gjennom kulturelle aktiviteter i skolen. Utdanningsdirektoratet jobber også med synliggjøring av de nasjonale minoritetene gjennom ulikt støttmateriell på udir.no.

7.1.b:

Romanifolket/taterne bor i ulike deler av landet, og flere bruker romani.

7.1.c:

Grammatikkbok for romani

I Kulturdirektoratet bevilget i 2022 midler til å utvikle en grammatikkbok for romani. Grammatikken vil videre kunne brukes som basis for å utvikle læremidler i romani, og vil derfor være et viktig element i revitaliseringa av språket. Språkrådet er sekretariat for prosjektets konsulentgruppe, der Taternes Landsforening og Landsorganisasjonen for romanifolket er representert og gir innspill til manusutkast.

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under rapport på kvensk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Vi viser til omtalen under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

7.1.d:

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under rapport på kvensk, artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c.

Vi viser omtalen under nordsamisk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

7.1.e:

Kontaktforum mellom nasjonale myndigheter og sentrale myndigheter som arrangeres årlig er en møteplass hvor de nasjonale minoritetene kan få kontakt med hverandre. Det er også et kontaktforum for unge voksne, som tilhører en nasjonal minoritet.

7.1.f:

Med nye læreplaner har innhold knyttet til nasjonale minoriteter blitt forsterket, se omtale under 7.1.a.

Utdanningsdirektoratet har oppdatert informasjonen om «Våre nasjonale minoriteter» i tråd med nye læreplaner i grunnopplæringen. Utdanningsdirektoratet videreutvikler støtte og veiledning til eiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler om de nasjonale minoritetene, se omtale under 7.3.

7.1.g:

Ingen merknad.

7.1.h:

Kommunal- og distriktsdepartementet har i rapporteringsperioden gitt midler gjennom tilskuddsordningen til romanifolket/taterne. Det har blitt tildelt midler til en rekke språkprosjekter, blant annet utvikling og vedlikehold av en romani-app som bidrar til språklæring. I 2023 ble det gitt et tilskudd på 2 745 000 kroner til arbeid med grammatikk på romani, som kan brukes som læremiddel. Det har også blitt gitt midler over tilskuddsordningen til flere mindre språkprosjekt og utgivelsen av parallelspråklige barnebøker.

7.1.i:

Ingen merknad.

[Artikkel 7.2 jf. artikkel 7.5](#)

Ingen merknad.

[Artikkel 7.3 jf. artikkel 7.5](#)

Utdannelse:

Nasjonale utdanningsmyndigheter finansierer Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger), som tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for skole og lærerutdanning. Målet er å styrke skolens arbeid med demokratisk beredskap mot ulike former for gruppefiendtlighet, som fordommer, fremmedfrykt, rasisme, antisemittisme, muslimfiendtlighet og ekstremisme. Dembra har innhold og ressurser om urfolk og nasjonale minoriteter.

Utdanningsdirektoratet har oppdatert informasjon om «Våre nasjonale minoriteter» i tråd med nye læreplaner i grunnopplæringen, jf. omtale under 7.1.a. Utdanningsdirektoratet videreutvikler informasjon og støtte om nasjonale minoriteter rettet mot eiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler. Målet med Utdanningsdirektoratets støtte er å bidra til at barnehagene og skolene har kunnskap og møter barn, elever og familier fra de nasjonale minoritetene på en god måte og at barnehagene og skolene lærer alle barn og elever om de nasjonale minoritetene. Utdanningsdirektoratet involverer organisasjonene for alle de nasjonale minoritetene i arbeidet.

Media

Vi viser til omtale av «Norsk rikskringkasting (NRK)» under rapporteringen på nordsamisk, artikkel 7, avsnitt 3.

[Artikkel 7.4 jf. artikkel 7.5](#)

Vi viser til omtale av Språkrådets arbeid for å bidra til å verne og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og av «Språkloven» under kvensk, artikkel 7, avsnitt 4.

[Artikkel 7.5](#)

Vi viser til omtalen under artikkel 7, avsnitt 1 til avsnitt 4 over.

Oppfølging av anbefalinger fra Ministerkomiteen og Ekspertkomiteen

Anbefalinger fra Ministerkomiteen

Vi viser til omtale av anbefalingene under de andre språkene.

Anbefalinger om umiddelbare tiltak fra Ekspertkomiteen for romani

Oppmuntre til bruk av romani, muntlig og skriftlig, i det offentlige liv, spesielt i utdanning, i samarbeid med språkbrukerne.

Vi viser til punktet om språklov under rapportering på kvensk, under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav c. Tiltakene Utdanningsdirektoratet har iverksatt og iverksetter for å spre kunnskap om de nasjonale minoritetene, inkludert deres språk, kan indirekte bidra til å oppmuntre til bruk av og synliggjøring av romani, ved at kunnskap kan bidra til bevissthet om og positivitet til bruk av romani.

Fremme inkludering av respekt, forståelse og toleranse med hensyn til romani blant målene for utdanning, lærerutdanning og media.

Utdanning:

Vi viser omtalen under artikkel 7, avsnitt 1, bokstav a.

Media:

NRK skal tilby egne program for de nasjonale og språklige minoritetene, og skal formidle kunnskap om ulike minoritetsgrupper og speile mangfoldet i det norske samfunnet.

Manglende normering og fastsatte standarder gjør det derfor vanskelig for NRK å lage innhold på romani og romanes.

NRK opplyser at Romanifolkets/taternes språkråd – Rådet- (stiftet desember 2019 i Oslo)*, har startet et normerings- og innsamlingsarbeid for romani, for å utvikle innhold på romani.

Ytterligere anbefalinger fra Ekspertkomiteen for romani

Oppmuntre til ytterligere forskning på og undervisning i romani på universitetsnivå.

Ingen merknad.

Gi mer bærekraftig offentlig støtte til beskyttelse og fremming av romani.

Den kollektive oppreisningen til romanifolk/tatere blir forvaltet som en tilskuddsordning av Kulturdirektoratet. Over tilskuddsordningen blir det gitt tilskudd til prosjekter som bidrar til å styrke språk, kultur og historie. Det er opprettet en faggruppe som består av representanter fra romanifolket/taternes organisasjoner og representanter oppnevnt av direktoratet, som gir råd om prioriteringer i tildelingen av tilskudd. Det er gitt tilskudd til flere språkprosjekter over ordningen.

Språkrådet og Kulturrådet har ønsket å bruke noen av Kulturrådets fondsmidler for den kollektive oppreisninga av romanifolket/tatere til et større prosjekt som kan styrke romanspråket. I 2022 ble dette konkretisert til en plan om å utvikle en deskriptiv grammatikk (ei grammatikkbok) for romani. Grammatikken vil videre kunne brukes som basis for å utvikle læremidler i romani, og vil derfor være et viktig element i revitaliseringa av språket. Språkrådet er sekretariat for prosjektets konsulentgruppe, der Taternes Landsforening og Landsorganisasjonen for romanifolket er representert og får gi innspill til manusutkast.

g. Fremme tverrnasjonale utvekslinger til beste for romani på de felter som er omfattet av denne pakt

Ingen merknad.

h. Styrke mekanismen for samråd med de romanitalende slik at man kan ta i betraktning de behov og ønsker som uttrykkes av de romanitalende.

Ingen merknad.

Vedlegg

Vedlegg 1

Tilskudd til språktiltak fra Kommunal- og distriktsdepartementet

Kommunal- og distriktsdepartementet finansierer flere tilskuddsordninger for nasjonale minoriteter. Tilskuddsordningen for romanifolket/tatere og tilskudd til nasjonale minoriteter forvaltes begge av Kulturrådet. Siden 2023 har også tilskuddsordningen for kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur blitt forvaltet av Kulturrådet, før dette var ordningen underlagt Troms og Finnmark fylkeskommune.

Tiltak for romer

Formål: Å bedre levekår for norske romer, særlig gjennom tiltak i skolen

Årstall	Mottaker	Prosjekt	Beløp NOK
2025*	Lørenskog kommune	Utvikling av digitale ressurser på romanes	350 000

**Overført fra 2024*

Tilskudd til kvensk språk og kultur

Formål: Blant annet å formidle kunnskap om situasjonen for minoritetsgruppen og å styrke de nasjonale minoritetenes kultur og språk.

Årstall	Mottaker	Prosjekt	Beløp NOK
2021	Kvenlandsforbundet	Kvensk teater på kvensk	90 000
2021	Ruijan Kaiku	Drift av kvensk avis	865 000
2021	Kvenske språksentre og kvensk kultursenter	Drift	4 200 000
2021	Orkana forlag AS	Sangbok på kvensk	40 000
2021	Utleieservice Nord AS	Kvenfestivalen drift	80 000
2022	Kvenske språksentre og kvensk kultursenter	Drift	4 350 000
2022	Ruijan Kaiku	Drift av kvensk avis	900 000
2023	Eira Aini Anita Søderholm	Lesebok for kvenskstudenter	400 000
2023	Halti Kvenkultursenter IKS	Kartlegging av språk	80 000
2023	Kallijoen ääni-Lyden av Skallelv	Festival	50 000
2023	Kvensk språksenter Vadsø	Språkkampanjer	135 000
2023	Kväaniäänii	Sanger og salmer	150 000
2023	Kåfjord kulturskole	Opplæring og formidling	120 000
2023	Kåfjord kvenforening/Kaivuonon Kveeniseura	Opplæring og språkkafe	20 000
2023	Nina Kristin Nilsen	Oversettelse	180 000

2023	Norske kveners forbund- Ruijan Kväänilitto	Læremiddel	180 000
2023	Orkana forlag AS	Kvensk bok	260 000
2023	Ruija forlag AS	Kvensk litteratur	60 000
2023	Ruijan kaiku AS	Kvensk journalistpraksis	50 000
2023	Ruijan Kaiku	Kvensk avis drift	930 000
2023	Ruijan Kvænit lemmijokilaset rk-l	Arrangement for samtale på kvensk	10 000
2023	Kvenske språksenter og kvensk kultursenter	Drift	5 100 000
2023	Siivet AS	Animasjonsserie	300 000
2023	Sopran og fysioterapispesialist Olga- Lise Holmen	Formidlingsprosjekt, språk og musikk	130 000
2023	Storfjord kommune språksenter	Forprosjekt formidling og kulturelle arrangementer	150 000
2023	Verdensarvsenter for bergkunst-Alta museum	Kortfilmer med kvensk tale	150 000
2023	Vadsø kvenfestival	Kvenfestival 2023	110 000
2023	Vadsø kvenfestival	Kvenfestival 2024	155 000
2024	Vidar Sigfred Calvin Josefsen	Kvensk musikk	236 000
2024	Skankegården AS	Kvensk forestilling av Aaret duo	70 000
2024	Siivet AS	Lasten mailma- forprosjekt kvensk barneTV	350 000
2024	Ruijan Kaiku AS	Journalistpraktikant kvensk media	384 000
2024	Ruijan Kaiku AS	Kvensk medietilbud for barn og unge	169 000
2024	Porsanger kommune kultur- og oppvekstavdelingen	Kvensk språk og identitet i barnehagen gjennom samarbeid	69 000
2024	Kvæningen kommune etat for oppvekst og kultur	Kväänin kieliverkko 2025	135 000
2024	Kvääniäänii	KvääniÄänii – Kvensk korsang 2024– 2025	200 000
2024	Kvensk språksenter Vadsø AS	Kväänifestivaali - Kvenfestivalen 2025	200 000
2024	Gaivuona suokhan Kåfjord kommune Kaivuonon komuuni	Forprosjekt- Etablering av kvensk språksenter i Kåfjord kommune	350 000

Tilskuddsordning romanifolket/taterne

Formål: Å bidra til å gjenreise, utvikle og synliggjøre romanifolket/taternes kultur, språk og historie

Årstall	Mottaker	Prosjekt	Beløp NOK
2021	Romanifolkets-taternes språkråd	Romanifolkets-taternes språkråd 2022: Revitalisering av arbeid med romani	60 000
2021	Taterne/romanifolkets menneskerettighetsforening	Språkprosjekt på romani- språkopplæring	180 000
2022	Landsorganisasjonen for romanifolket	New amigos språkapp	350 000
2023	Cappelen Damm AS	Parallelspråklige barnebøker	25 000
2023	Elias Marenus Akselsen	Fra norsk språk til taterspråk	145 000
2023	Landsorganisasjonen for romanifolket	New amigos språkapp (ny lisensperiode)	530 000
2023	Roy-Willy Wilhelmsen Melby	Dokumentering av romanispråk	175 000
2023	RomanifolketTaternes språkråd	Grammatikk over norsk romani	2 745 000

Vedlegg 2

Oversikt over artikler Norge har ratifisert i minoritetsspråkpakten del II og del III

Minoritetsspråkpakten Del II		
Nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, kvensk, romanes, romani		
Artikkel		
7.1.a, b, c, d, e, f, g, h, i		
7.2		
7.3		
7.4		
7.5		
Minoritetsspråkpakten Del III (oppdatert 2024)		
Nordsamisk	Lulesamisk	Sørsamisk
Artikkel		
8.1.aiii, biv, civ, div, eii, fii,g, h, i	8.1 biv, civ, fii, g, i	8.1 biv, civ, fii, g, i
8.2	8.2	8.2
9.1.a (i-iv), b (i-iii), d	9.1 a (i-iv), b (i-iii), d	9.1 a (i-iv), b (i-iii), d
9.2.a	9.2 a	9.2 a
9.3	9.3	9.3
10.1.aiii, b, c	10.1 a (iii)	10.1 a (iii)
10.2.a, b, c, d, e, f, g	10.2 a, b, d, f, g	10.2 a, b, d, f, g
10.3.b	10.3 b	10.3 b

10.4.a	10.4 b	10.4 b
10.5	10.5	10.5
11.1.aiii, bi, cii, ei, fii, g	11.1 a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)	11.1 a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)
11.2	11.2	11.2
	11.3	11.3
12.1.a, d, e, f, g, h	12. 1 a, d, e, f, g	12. 1 a, d, e, f, g
12.2	12.2	12.2
12.3	12.3	12.3
	13.1 d	13.1 d
13.2.c, e	13.2 b	13.2 b
14.b	14. 1 b	14. 1 b
52 paragrafer	43 paragrafer	43 paragrafer

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=declarations-by-treaty&numSte=148&codeNature=10&codePays=NOR>